

Усташки злочин геноцида у селу Слабиња

Тања Тулековић

Виши кустос; ЈУСП Доња
Градина; tanjatulekovic@jusp-
donjagradina.org

Оригинални научни рад

УДК 341.322.5(497.13)(=163.41)

DOI 10.7251/TOP2208011T

Апстракт: Село Слабиња налази се на лијевој обали ријеке Уне, у Републици Хрватској. У предметном периоду припадало је општини Хрватска Костајница те је према броју жртава усташког злочина геноцида најстрадалније село када је ријеч о овој општини (убијено је 47,8% пријератног становништва). Попут већине села насељених српским православним становништвом, и у овом селу, за вријеме Независне Државе Хрватске, извршен је злочин геноцида, миниран је храм, а опустјело село опљачкано и насељено Херцеговцима. Данас овим наводима свједоче остаци храма Сете Параскеве и споменик свим борцима Народноослободилачког рата и жртвама фашистичког терора села Слабиња.

Кључне ријечи: Срби; Слабиња; усташа; геноцид

Село Слабиња налази се у долини ријеке Уне, на крајњем југу Баније¹. Административно припада општини Хрватска Дубица у Сисачко-мославачкој жупанији, Република Хрватска. Простире се на површини од 17,89 км², на 121 метру надморске висине. Дуж села пролази регионална цеста од Хрватске Костајнице до Хрватске Дубице. До те-

¹ „Подручје Баније (бивше општине Глина, Петриња, Двор, Сисак и Хрватска Костајница) одређено је ријекама Савом, Уном и Купом на сјеверу, истоку и југу, те границом према Босни и Херцеговини на југозападу, док је западна граница према Кордуну у различитим временским периодима различито схваћана - граница Баније према Кордуну мијењала се тијekom столећа. У току Другог свјетског рата Банија је имала знатне демографске губитке Срба.“ (Filip Škiljan, *Demografska slika naselja srpske nacionalne manjine na Baniji između 1991. i 2011. godine*, <https://chdr-ns.com/wp-content/uploads/2020/10/Filip-Skiljan-Demografska-slika-naselja-1.pdf>, приступ страници 20. 9. 2021. године).

риторијалне реорганизације у Републици Хрватској село Слабиња припадало је општини Хрватска Костајница². Околна села су: Баћин, Утолица, Живаја, Росуље, Шаш, Горњи Церовљани, Раствовац, Доњи Церовљани и Словинци³.

Котар Костајница, преузето са карте „Банија и Сисачки крај према предратној и ратној управној подјели“, из књиге: Adam Dupalo, *Banija i Sisak u NOP-u 1941, događaji, svjedočanstva, dokumenti*, Zagreb 2014, 15.

² За вријеме СФР Југославије била је у саставу велике општине Костајница, СР Хрватска. Слабиња се од 1991. до августа 1995. године налазила у Републици Српској Крајини. [https://sr.wikipedia.org/wiki/Слабиња_\(Дубица\)](https://sr.wikipedia.org/wiki/Слабиња_(Дубица)), приступ страници 20. 09. 2021. године.

³ <https://actacroatica.com/hr/location/slabinja/>, приступ страници 20. 09. 2021. године.

Услови и начин живота у селу карактеристични су за ову регију: становници су се бавили земљорадњом и сточарством. Поред тога, било је и занатских радњи (ковачких, столарских, кројачких, трговина кућним потрештинама и гостионица) које би отварали имућнији становници села⁴. Уочи Другог свјетског рата и оснивања Независне Државе Хрватске, Слабиња је имала око 1.150 становника, двије мале трговине, неколико занатских радњи, основну школу са око 120 ученика и два учитеља те задружну штедионицу⁵.

Храм Свете Параскеве (Свете Петке) налазио се на јужној страни пута, према ријеци Уни. Саграђен је 1828. године и припада костајничко-дворском архијерејском намјесништву Горњокарловачке епархије⁶.

Оснивање Независне Државе Хрватске и одржавање „мира и сигурности“

Независна Држава Хрватска основана је 10. априла 1941. године а усташе су релативно брзо организовале власт захваљујући фашистичким окупаторима, Њемачкој и Италији⁷. Обухватила је територију данашње Републике Хрватске (без дијела Далмације), Босне и

⁴ Đorđe Đurić, *Epitaf kraj zelene rijeke*, Kostajnica 1981, 7.

⁵ Исто, 7.

⁶ [https://sr.wikipedia.org/wiki/Слабиња \(Дубица\)](https://sr.wikipedia.org/wiki/Слабиња_(Дубица)), приступ страници 20. 09. 2021. године; Епархија горњокарловачка данас обухвата предјеле такозване Горње крајине, тј. Лику, Банију и Кордун, затим Горски котар, Хрватско приморје и двије парохије у Истри, Пулу и Перој. Српска насеља на подручју Епархије датирају углавном од XVI века. У току XVIII века досељавање Срба и формирање епархије углавном је довршено (<https://www.eparhija-gornjokarlovacka.hr/%d0%b8%d1%81%d1%82%d0%be%d1%80%d0%b8%d1%98%d0%b0/>, приступ страници 04. 10. 2021. године); „У Епархији (Горњокарловачкој) било је прије рата 167 парохијских цркава и 52 капеле, те једна руска црква у Црквеници, свега: 220. Од тога је срушено и попаљено од усташа, казних експедиција и услјед ратних операција 145 парохијалних цркава. Ове су цркве срушене до темеља... И остале су цркве оштећене, нарочито је скоро у свима унутрашњост уништена“ (Путни записи јеромонаха Атанасија Јевтића, *Ог Косова до Јаговна*, Београд 1987, 362); На подручју Горњокарловачке епархије налазило се 212 храмова Српске православне цркве (Filip Škiljan, *Srpska pravoslavna crkva na Baniji u vrijeme socijalističke Jugoslavije (1945. - 1990.)*, Zbornik Drage Roksanđića, Zagreb 2019, 870).

Херцеговине, те Срема, са око 6,5 милиона становника: 3.300.000 Хрвата, око 700.000 муслимана, 1.925.000 Срба, 40.000 Јевреја, 150.000 Нијемаца, 75.000 Мађара, 30.000 Словенаца, 65.000 Чеха и Словака⁸. Након проглашења Независне Државе Хрватске, усташе преузимају власт у градовима, отпуштају Србе и Јевреје из јавних служби, те именују усташке логорнике, таборнике, ројнике и друге „дужноснике“ без обзира на њихове квалификације: рој (село), табор (опћина), логор (котар), стожер (жупанија) и Главни усташки стан - врховна установа цјелокупног усташког покрета⁹ (управља свим пословима у усташком покрету а на његовом челу је поглавник)¹⁰. Наредбом Команде њемачког 49. армијског корпуса од 30. априла 1941. године одређују се мјеста гарнизонирања оружаних јединица Независне Државе Хрватске и њихово бројно стање и наређује оснивање концентрационих логора¹¹. Из Главног усташког стана радило се на организацији полицијско-обавјештајне службе а њен повјереник, Мијо Бабић¹², радио је на оснивању полицијске институције која ће да оснива и управља концентрационим логорима¹³. У близини предметног подручја гарнизонска мјеста су у Сиску и Петрињи¹⁴. Уз посебне уста-

⁷ Тања Тулековић, Дејан Мотл, *Концентрациони логор Јасеновац 1941-1945. Јодине*, каталог изложбе, Доња Градина 2020, 5.

⁸ Fikreta Jelić Butić, *Ustaše i Nezavisna Država Hrvatska 1941-1945*, Zagreb 1977, 106.

⁹ Душан Лазић, *Организација полицијско-обавјештајне службе „Независне Државе Хрватске“*, Уред III - Усташка обрана, и Уред III - Одсјек за логоре, Зборник за историју бр. 10, Матица српска, Нови Сад 1974, 137.

¹⁰ Adam Dupalo, *Banija i Sisak u NOP-u 1941, događaji, svjedočanstva, dokumenti*, Zagreb 2014, 28.

¹¹ Antun Miletić, *Koncentracioni logor Jasenovac 1941-1945*, Књига III, Beograd 1987, 9-11; „Логори у Хрватској били су на првом месту и скоро искључиво мучилишта, а делимично и у изузетним случајевима резервоари за депортације“ (Vladimir Dedijer, Antun Miletić, *Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Beograd 1989, 26).

¹² „Један од најповјерљивијих Павелићевих људи, формира усташке јединице, логоре, управне власти и судјелује у прогонима и масовним злочинима над српским становништвом. Погинуо је 3. јула 1941. године у Херцеговини“ (Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001, 211-213).

¹³ Душан Лазић, *Организација полицијско-обавјештајне службе „Независне Државе Хрватске“*, Уред III - Усташка обрана, и Уред III - Одсјек за логоре, Зборник за историју бр. 10, Матица српска, Нови Сад 1974, 138.

¹⁴ Antun Miletić, *Koncentracioni logor Jasenovac 1941-1945*, Књига III, Beograd 1987, 10.

шке јединице у којима су главну улогу имали усташе-емигранти, у хрватским селима формирају се мјесне усташе, који постепено постају главни носиоци усташког терора¹⁵. Претпоставља се да је до краја 1941. године на подручју Независне Државе Хрватске било више од 25–30.000 „дивљих усташа“ – то су усташке јединице формиране под руководством локалних усташких функционера и органа усташке власти¹⁶. Почетком маја 1941. године прва на удару усташког терора је Банија – „најкомпактнији српски крај“¹⁷. „У Банији скоро сви Хрвати експонирали су се као усташе и прогонитељи српског елемента. Мало је било њих који су се заузимали за прогањани и измучени српски народ“¹⁸. Према попису становништва из 1931. године, на подручју Баније и Сиска било је 178.763 становника: 81.830 Хрвата, 92.599 Срба те 834 осталих¹⁹. Чланак „Страдања и жртве Баније“ објављен у листу „Напријед“, бр. 46 од 6. априла 1944. године²⁰ наводи да је Банија била треће жариште народног устанка у крајевима испод Купе и да је у знатној мјери помогло ширењу устанка у Славонији. Из тог разлога усташе од првих дана насиљем, пљачком и хапшењима стављају под контролу овај крај. „Након пар дана појавили су се људи у униформама. Били су наоружани а себе су на-

¹⁵ Adam Dupalo, *Banija i Sisak u NOP-u 1941, događaji, svjedočanstva, dokumenti*, Zagreb 2014, 28; У мају и у јуну 1941. године прве наоружане групе усташа мјештана створене су под руководством локалних усташких функционера а касније су назване „дивље усташе“ и „Усташка милиција“. Ове групе су одлазиле у српска села и тамо вршиле терор, пљачкале и убијале људе. У већини случајева то су били људи криминалци и као такви осуђивани од стране власти, у: Mladen Čilić, *Takozvana Nezavisna Država Hrvatska 1941*, Beograd 1973, 280.

¹⁶ Ljuban Đurić, *Banijski partizanski odredi 41–45*, Beograd 1988, 15; „Дивље усташе“ помиње и Драгутин Милић, и каже да „се тобоже не поковавају ни самом Поглавнику, али се свеједно налазе на челу војничких одреда у борбама у Лици, Кордуну, Крајини, Славонији, Босни и Херцеговини“ (Атанасије Јевтић, *Великомученички Јасеновац*, Београд 2016, 173).

¹⁷ Vladimir Dedijer, Anton Miletić, *Proterivanje Srba sa ognjišta 1941–1944*, Beograd 1989, 24.

¹⁸ Milan Dragaš, *Između dve vatre* у: Vladimir Dedijer, Anton Miletić, *Proterivanje Srba sa ognjišta 1941–1944*, Beograd 1989, 700.

¹⁹ Adam Dupalo, *Banija i Sisak u NOP-u 1941, događaji, svjedočanstva, dokumenti*, Zagreb 2014, 31; Ljuban Đurić, *Banijski partizanski odredi 41–45*, Beograd 1988, 6.

²⁰ Antun Miletić, *Koncentracioni logor Jasenovac 1941–1945*, Knjiga III, Beograd 1987, 348–350.

зивали усташама. Били су из оближњих села. Ти су људи тада ходали наоружани по селима и говорили да је створена 'Независна Држава Хрватска' и да је некакав Павелић сада поглавица. У српским селима настао је опћи страх, тим више када су ти наоружани људи обавијестили сва српска села да се оружје мора предати, како цивилно од раније посједовано, тако и војничко и војничка одијела и остали војни материјал. За хрватска села ова наредба није вриједила, него је сваки Хрват могао добити из опћине одијело и потребно наоружање. Тих дана основана је и нова управа усташке власти. У опћини су поред опћинских службеника постојали усташки таборници, а у котарским мјестима усташки логорници²¹. Усташе, дакле, преузимају власт у Котару Костајница а затим разоружавају жандаре Србе, појединце али и групе војника бивше југословенске војске који се враћају својим кућама са разбијених фронта те преузимају њихово оружје и војничку опрему²². У прогону и убијању Срба знатну улогу имало је и католичко свештенство²³. Како наводи Антун Милетић, Павелић и врхови католичке цркве на челу са Алојзијем Степинцем имали су намјеру да од НДХ створе непрелазну брану против православља, а то је значило да 1.885.943 Срба у НДХ треба да пређу у католичку вјеру, да се иселе у Недићеву Србију или да се убију²⁴. Дана 3. маја 1941. године донесена је Законска одредба о прелазу с једне вјере на другу, која се односила на Србе²⁵ а вршена је и медијска пропаганда да ће преласком на римокатоличку вјероисповијест православно становништво бити заштићено од прогона²⁶. Међутим, да то није било тако, наводи и Павле Зечевић, који каже: „Међутим, у пракси овај наш покрст није значио ништа јер смо ми и даље остали у очима усташа Срби и православци и као такви смо били гоњени и сумњичени“²⁷. У Костајници је усташки „суд“ доносио одлуке о стрељању Срба а стрељање је вршено на неколико мјеста: на унском мосту који спаја Босанску и Хрватску Костајницу, у Бајића јамама, на гробљу православне цркве Св. Петра и Павла, на Шнајдеровом гумну, код римокатоличке цркве Св. Ане и на раскршћу путева за села Селиште и Слабињу²⁸. Гвардијан самостана у Хрватској Костајници стајао је на мосту док су усташе клали Србе и бацали у ријеку у Уну, те их

²¹ Pero Drakulić, *Korak do smrti*, drugo dopunjeno izdanje, Zagreb 2014, 18.

²² Ljuban Đurić, *Banijski partizanski odredi 41-45*, Beograd 1988, 11.

²³ Vladimir Dedijer, Anton Miletić, *Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Beograd 1989, 49.

подстицао да их покољу све²⁹. Мирјана Шимански, професор из Загреба, на суђењу Алојзију Степинцу 1946. године наводи слиједеће: „Кад се 9, 10. и 11. априла 1941. године југославенска војска повлачила, прелазили су мост у Костајници, а на хрватској страни налази се православна и католичка црква. Жупник католичке цркве био је Гречл³⁰. Он је отворио домаћим усташама торањ цркве и они су одагле пуцали из митраљеца по југославенској војсци која се повлачила. Они су гађали по Босанској Костајници и том приликом је доста страдало грађанство. У том торњу био је сакривен и памук неког тр-

²⁴ Antun Miletić, *Koncentracioni logor Jasenovac 1941-1945*, Knjiga I, Beograd 1986, 54; „Већ првих дана усташког режима показало се да ће се према православу, у ствари према српству у НДХ заузети један необично оштар, злочиначки став. Било је јасно, да ће се грађани и сељаци православне вјере третирати не само као држављани другог реда, него као лица изван закона. Прве реформне полицијске мјере то су рјечито показивале. Србима православцима наређено је у Загребу, као и у осталим градовима да носе око руке плаву траку на којој је имало да буде слово П, јер се ни том мјером није хтјело признати да у усташкој НДХ могу да постоје и да живе Срби. Тако је овај знак П = Православац имао да буде средњевјековни гетовски знак за проказаних 1.885.943 Срба, који су имали да приђу или „вјери дједова“, или да их се уклони из НДХ и то или емиграцијом у Недићеву Србију или одашиљањем Богу на истину, са спасеним и неспасеним душама. Тако је ово слово П осим овог политичког обиљежја имало и чисто вјерско, јер је њиме милитантни клерикализам, сада доминантан у усташком режиму, с којим је успоставио пуну интимну сурадњу првих дана НДХ, обиљежио свој крсташки поход на омражено православлје“ у: Виктор Новак, *MAGNUM CRIMEN, Друђи гео*, Београд 2015, 101.

²⁵ *Nezavisna Država Hrvatska, Zakoni i zakonske odredbe, naredbe itd. proglašene od 11. travnja do 26. svibnja 1941*, knjiga 1, svezak 1-10, Knjižare St. Kugli, Zagreb, s.a., 15, https://www.sistory.si/cdn/publikacije/37001-38000/37516/zakoni_odredbe_knjiga_I_abby.pdf.

²⁶ Filip Škiljan, *Organizirana prisilna iseljavanja Srba iz NDH*, Zagreb 2014, 103.

²⁷ Pavle Zečević, *Pokolji Srba u Slabinji i Utolici* у: Vladimir Dedijer, Anton Miletić, *Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Beograd 1989, 703.

²⁸ Др Драгослав Страњаковић, *Највећи злочинци садашњице (Паићња и сипрагање српској народа у Независној Држави Хрватској 1941-1945)*, Горњи Милановац 1991, 249; о стрељању на Бајића јамама види у: Dušan D. Samardžija, *Bosanskodubičko područje u NOR-u 1941-1945*, Bosanska Dubica 1984, 209 и у: Pero Drakulić, *Korak do smrti*, drugo dopunjeno izdanje, Zagreb 2014.

²⁹ Vladimir Dedijer, Anton Miletić, *Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Beograd 1989, 54.

говца. Једна батерија из Босанске Костајнице пуцала је у торањ да ушту митраље и окрњила га. То је био повод да усташе кољу Србе и онда је Гречл почео проповиједати да ће се, можда, спасити они који се покрсте. Неколико Срба, а међу њима и стари професор Матијашевић са својом породицом, покрстили су се. Када су дошли усташе, почели су купити читав народ и ова породица Матијашевић потрчала је Гречлу да им да потврду да су се покрстили. Он је одбио да даде потврду, јер каже да су Срби криви за торањ. У Бајића јама све су Србе побили и почело је харангирање против Срба³¹. Колико далеко је ишла мржња према Србима огледа се и у изјави пекара из Костајнице, Марка Лукинића, на сједници у Костајници, чија тема је била судбина православног гробља: „Треба све споменике полупати, па направити од њих калдрму на сточној пијаци, а све леше-

³⁰ Умјесто „Гречл“ Марко Ручнов наводи „Грешел“: „Грешел Феликс, опат (Буковар, 1875). Овај фрањевац као управник жупе Бос. Костајница био је један од главних подстрекача масовних злочина над Србима овог дела Поткозарја у лето 1941. године. За време августовских масовних покоља на унском мосту између две Костајнице – „шетао је по мосту и после стрељања частио усташе ракијом“ (сведочење свештеника Јована Рајачића на суђењу Ериху Лисаку – др Д. Страњаковић: „Највећи злочинац садашњице“, Горњи Милановац, 1990, стр. 381).“ у: Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Београд 2001, 331; Др Драгослав Страњаковић у књизи *Највећи злочинци садашњице (Паиће и сѣрагање српског народа у Независној Држави Хрватској 1941-1945)* објављеној 1991. године на страни 381 наводи „Гречел“: „У Костајници настојник католичког манастира фрањевац Гречел за време масовног покоља у овоме месту шетао је по мосту и после стрељања частио усташе ракијом“; Виктор Новак наводи „Грешл“, „Неисцрпан је низ имена учесника фрањеваца на усташком терену. Неисцрпне су њихове акције или као непосредних актера у усташкој власти или као саучесника, посредних и непосредних у организацијама војничких карактера, усташког или домобранског, било као прави ратнички борци или као војни душобрижници, као организатори и вође усташке милиције, као пропагандисте и горљиви залагатељи за фашизам и усташтво, у цркви и изван ње. Са проповједаонице, као и из исповједаонице. Мачем и крстом, поготово у заносу мисије католичке. Кад се буду извела анкетна испитивања, систематска и опћа, код свих преживјелих страдалника, онда неће бити риједак случај на који смо већ наилазили, да усташки таборник, у овом случају гвардијан босанско-костајничког самостана Феликс Грешл, последије стријељања великог броја Срба части крвнике – ракијом“ у: Виктор Новак, *MAGNUM CRIMEN, Друји гео*, Београд 2015, 233.

³¹ Branimir Stanojević, *Alojzije Stepinac zločinac ili svetac (Dokumenti o izdaji i zločinu)*, Друго допуњено издање, Београд 1986, 459.

ве који су сахрањени унатраг двије године из земље повадити и бацити у реку Уну, па затим гробље потпуно преорати тако да се не зна ни трага те влашке гамади³².

Мост на Уни између двије Костајнице, преузето из књиге Марка Ручнова, *Зашто Јасеновац*, сепарат број 1³³

Законска одредба о великим жупама од 10. јуна 1941. године дефинише жупе као „државне управне области на одређеном државном подручју“ те их је до половине августа 1941. године успостављено укупно 22³⁴. Велика жупа Гора дјелује од 26. маја 1941. године до 5. јула 1944. године са сједиштем у Петрињи, а обухвата котарске

³² Др Драгослав Страњаковић, *Највећи злочинци садашњице (Паићња и сѣрагање српскої народа у Независној Држави Хрвајској 1941-1945)*, Горњи Милановац 1991, 177.

³³ „Овај дрвени мост је већ у лето 1941. године постао веома фреквентно масовно стратиште и попрште страшних усташких злочина над српским становништвом ова два древна града и околних банијских и поткозарских села. Слично губилиште, проказалиште (за смрт је било довољно само да неко из окупљене светине покаже прстом на некога) и својеврсна капија за одлазак у јасеновачке логоре био је и сличан мост низводно између две Дубице. Најодважнији међу жртвама нису чекали на усташке целате, него су скакали са моста и нестајали у таласима Уне“ у: Marko Ručnov, *Separat No 1, Nomenklatura zla (uz primere ljudskog dobra i pravedništva) jasenovačkog sistema ustaških logora smrti*, Beograd 2004, 757.

³⁴ Rajka Bućin, *Prilog poznavanju institucija: Zakonski okvir rada velikih župa NDH*, Arhivski vjesnik, god. 44, Zagreb 2001, 209-210.

области: Босански Нови, Двор, Глина, Костајница, Петриња, Сисак³⁵ што је површина од 3.337 км² са 247.900 становника на дан 31. 12. 1941. године (120.800 мушкараца и 127.100 жена)³⁶. Велики жупан Велике жупе Гора именован је у лето 1941. године: др Мирко Јерец³⁷. На челу новооснованог усташког стожера Велике жупе Гора у Петрињи је усташа Илкић³⁸. Већ 23. јула 1941. године Равнатељство усташког редарства Независне Државе Хрватске у Загребу даје налог великим жупама да се изврши попис свих Срба³⁹ а 30. јула 1941. године Равнатељство за јавни ред и сигурност за Независну Државу Хрватску доноси одлуку да се сви ухапшени Јевреји и Срби без доказног поступка упуте у Концентрациони логор Госпић⁴⁰, покрштени или не, прешли на католицизам или не. Ове и сличне законске одредбе и мјере државе и њеног апарата имале су за циљ да обесправе Србе, Јевреје и Роме, да озаконе „чишћење“ хрватских простора и спровођење геноцида над Србима, Јеврејима и Ромима. У току мјесеца јула 1941. године ријеком Уном у смјеру ријеке Дунав плови на хиљаде људских лешева и тек кад су лешеви ријеком Савом стигли до ушћа у ријеку Дунав интервенирали су Нијемци да се лешеви не бацају у ријеке⁴¹. Од тог тренутка настају масовне гробнице недужних дјецe, жена, мушкараца, стараца.

³⁵ Исто, 217.

³⁶ Mladen Čilić, *Takozvana Nezavisna Država Hrvatska 1941*, Beograd 1973, 184.

³⁷ Рођен је 1897. године у Загребу. Прије рата био је судија у Глини. Прочелник Хрватског усташког надзорног стожера у Загребу постаје 11. априла 1941. године (Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001, 360).

³⁸ Ljuban Đurić, *Banijski partizanski odredi 41-45*, Beograd 1988, 17; Марко Ручнов наводи: „Икица Никола, бојник, сељак, рођен 1907. у Оклају, у усташкој емиграцији од 1933. Предводио је одред од 40 усташа јула 1942. године и ухапсио 116 Срба у Глини и околини, већином жена и деце. На најокрутнији начин њих 58 је одмах убијено, а остали су депортовани у Логор III-Циглана и Логор V-Стара Градишка. Јуна 1941. постављен је за таборника у Книну и заменика стожерника стожера Брибир-Сидрага, а новембра исте године је постављен за стожерника Усташког стожера Гора у Петрињи. Крајем 1943. престао је да се јавља породици, тако да се претпоставља да је погинуо. Од стране ОКБ проглашен је ратним злочинцем“ у: Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001, 352.

³⁹ Antun Miletić, *Koncentracioni logor Jasenovac 1941-1945*, Knjiga I, Beograd 1986, 53-55.

⁴⁰ Исто, 69-71.

⁴¹ Ljuban Đurić, *Banijski partizanski odredi 41-45*, Beograd 1988, 21.

Српска православна црква је већ самим оснивањем Независне Државе Хрватске била забрањена на њеном подручју док је формално забрањена наредбом од 5. маја 1941. године, када је укинута постојање и дјеловање Српске православне цркве а наредбом од 11. новембра исте године проглашена је конфискација имања ове цркве чије су манастире, цркве, имања и друге зграде усташе одмах при својиле⁴². Цркве су запаљене, порушене или претворене у складишта а прогони свештенства, отпочети половином априла 1941. године, прерасли су у сурова физичка истребљења⁴³. Хапшење свештеника Српске православне цркве у ноћи између 10. и 11. јула 1941. године, заједно са породицама, резултирало је њиховом депортацијом у сабирни логор у Цапрагу код Сиска, и то 334 свештеника са породицама (тачније 259 жена и 467 дјеце)⁴⁴. Првог августа 1941. године депортовани су у Србију⁴⁵. „Српско православно свештенство на територији Независне Државе Хрватске било је главна препрека за кроатизацију државе и ширења католичанства. Због тога је православно свештенство морало да нестане. Држава и усташе су преузели ту улогу на себе и извршавали су је на разне начине. Истовремено, католичка хијерархија је то прећутно одобравала али и подстицала. Усташе су православно свештенство проглашавале за стожере срп-

⁴² Mladen Čilić, *Takozvana Nezavisna Država Hrvatska 1941*, Beograd 1973, 183.

⁴³ Исто, 184.

⁴⁴ Динко Давидов, *Тоштални ѿноциг*, Београд 2013, 167; Вељко Ћ. Ћурић наводи да је кроз логор Цапраг код Сиска прошло око 270 свештеника заједно са породицама (Вељко Ћ. Ћурић, *Усташе и ѿправославље*, Београд 1989, 82); Атанасије Јевтић такође наводи да је у Цапрагу било око 270 свештеника (Атанасије Јевтић, *Великомученички Јасеновац*, Београд 2016, 31); „Логор у Цапрагу је основан почетком јула и трајао је до краја септембра 1941. године. Састојао се из два војничка магацина и једне бараке на улазу, кроз коју су заточеници улазили и били детаљно прегледавани. Све зграде су биле ограђене бодљикавом жицом, тако да је простор око њих и између њих био врло ограничен. Са три стране биле су постављене усташке страже с митраљезима окренутим према логору. У свакој просторији могло је да стане до 250 људи. Али је у неким просторијама било натрпано 400 до 500 људи, а неки су били натјерани да станују у поткровљу“ у: Mladen Čilić, *Takozvana Nezavisna Država Hrvatska 1941*, Beograd 1973, 376.

⁴⁵ „...усташе су покупили све православне свештенике из целог среза, отпремили их у логор у Цапраг, те даље у Србију“ у: Branko Popović, *Veliki pokolj Srba u Jasenovcu na novu 1942. godinu* у: Vladimir Dedijer, Anton Miletić, *Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Beograd 1989, 102; Mladen Čilić, *Takozvana Nezavisna Država Hrvatska 1941*, Beograd 1973, 376.

ства, за противнике великохрватства и римокатоличанства. Та мржња подигнута је на ниво државне идеологије⁴⁶. Упоредо са уништавањем свештенства, усташка власт уништавала је црквене објекте и имања⁴⁷.

Прва хапшења у селу Слабиња

Село Слабиња, међу бројним другим мјестима, у литератури се помиње као једно од „губилишта“⁴⁸. У предметном периоду припало је Котару Костајница. Котар Костајница, површине 365 км², са 29.099 становника: 9.853 Хрвата и 19.157 Срба и 89 осталих, обухватао је управне општине Бобовац, Црквени Бок, Дубица, Костајница, Мајур, Меченчани и Стаза⁴⁹. Власт је формирала предратна група усташа⁵⁰ те је начелник постао Ангел Жличарић, котарски предстојник је Петар Катичић⁵¹ док су се као усташе истакли: Петар Коџић⁵², Бранко Стипаничић⁵³, Ђуро Цветнић⁵⁴, Јосип Млинац⁵⁵, Јурица Млинарић, Крунко Думбовић, а јако усташко упориште је село Мајур. У овом котару као вође усташке илегале наводе се још⁵⁶: Никола Голу-

⁴⁶ Вељко Ћ. Ћурић, *Усташе и православлје*, Београд 1989, 106.

⁴⁷ Више о уништавању православних храмова у: Динко Давидов, *Тоштални ѿноциг*, Београд 2013.

⁴⁸ Milan Bulajić, *Jasenovac - uloga Vatikana u nacističkoj Hrvatskoj*, Beograd 2007, 10.

⁴⁹ Adam Dupalo, *Banija i Sisak u NOP-u 1941, događaji, svjedočanstva, dokumenti*, Zagreb 2014, 30.

⁵⁰ Исто, 30.

⁵¹ „Катинчић Павле, котарски предстојник у Костајници. Организатор је хапшења 98 Срба из Бабине Ријеке, међу којима је било стараца, жена и дјеце. На лицу места је убијено 31 лице, а остала су депортована у јасеновачке логоре. Пресудом Војног суда осуђен је на смрт и стрељан 1945. године (налази ОКВ)“ у: Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001, 375-376; Катинчић Павао, окружни начелник који је лично извршавао убиства на подручју Костајнице (*Изјава избејлице из села Ушологице о усташком убијању Срба из Ушологице, Раусовца, Крчева и других села око Костајнице у јулу и августу 1941*, у: Усташка зверства: зборник докумената (1941-1945), Нови Сад 2020, 331).

⁵² Петар Коџић био је банкар (Ljuban Đurić, *Banijski partizanski odredi 41-45*, Beograd 1988, 13).

бовић⁵⁷, Петар Лазих⁵⁸, Никола Јамић⁵⁹, Фрањо Јамић, Владо и Милан Карановић⁶⁰, Карло Ковачевић, Стјепан Солумун Шуцо и Мијо Буњевац⁶¹, те још више од 100 тајно заклетих усташа и то 25 у Костајници, 20 у Меченчанима, 20 у Мајуру, око 25 у Хрватској Дубици и 10 у Стази.

Пописе непоћудних и опасних Срба по котаревима требало је да проведу све котарске области и велике жупе, и они би били основ за отпуштање радника, ликвидације и присилна исељавања⁶². Садржавали су основне податке о особама, податке о њиховој породици и разлоге зашто су те особе опасне или „непоћудне“ а на тим пописима су се углавном налазили свештеници, учитељи, државни чиновници, трговци, студенти и сл⁶³. Није сачуван попис непоћудних за Котар Костајницу, већ се посредно о њему дознаје из дописа Усташког логора у Костајници⁶⁴. Усташки логорник је сматрао да би из села Слабиња требало иселити 800 људи, чиме би хрватски сељаци

⁵³ „Стипанчић др Бранко, усташки логорник у Костајници. ДКЈ га је прогласила ратним злочинцем (Ф-бр. 8938, Дос. Бр. 3070). У крвавом походу на Читлук и Стригову 21. августа 1941. водио је и свог четрнаестогодишњег сина који је учествовао у клању седморо српске деце“ у: Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001, 582; Dušan D. Samardžija, *Bosanskodubičko područje u NOR-u 1941-1945*, Bosanska Dubica 1984, 103; Син општинског љекара др Бранка Стипанчића, Грго Стипанчић, „ћак V разреда гимназије, који се хвалио да је сам убио око 70 Срба“ истакао се, поред осталих, у хватању, шиканирању и стрељању Срба у Костајници у: Др Драгослав Страњковић, *Највећи злочинци садашњице (Паићња и сѣрадање срѣскої народа у Независној Држави Хрвајској 1941-1945)*, Горњи Милановац 1991, 250; Др Стипанчић Бранка и његовог четрнаестогодишњег сина као злостављаче помиње и једна избјеглица из села Утолице (*Изјава избејлице из села Утолице о усташком убијању Срба из Утолице, Раусовца, Крчева и друѣих села око Костајнице у јулу и августу 1941*, у: Усташка зверства: зборник докумената (1941-1945), Нови Сад 2020, 330-331).

⁵⁴ „Цветнић Ђуро, усташки логорник у Костајници (исти наводи као код П. Катинчића). Од стране Војног суда је осуђен на смрт и стрељан 1945. године (налази ОКБ)“ у: Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001, 264; У књизи Ljuban Đurić, *Banijski partizanski odredi 41-45*, Beograd 1988, 13 наводи се као Ђуро „Цвијетнић“, други усташки логорник; Цветнић Ђуро наводи се као један од усташа који су се нарочито истицали у извршавању зверстава и убистава на подручју Костајнице (*Изјава избејлице из села Утолице о усташком убијању Срба из Утолице, Раусовца, Крчева и друѣих села око Костајнице у јулу и августу 1941*, у: Усташка зверства: зборник докумената (1941-1945), Нови Сад 2020, 331).

добили могућност да обрађују слабињску плодну земљу и самим тим би сва села између Двора и Јасеновца била насељена хрватским становништвом⁶⁵. Државно тијело за провођење исељавања и управљање одузетом имовином установљено је 24. јуна 1941. године, када је Влада Независне Државе Хрватске донијела „Проведбену наредбу о Законској одредби о оснотку Државног равнатељства за понову“⁶⁶. Права организована акција исељавања Срба са Баније била је она из Котара Петриња, али са исељавањем се стало крајем септембра 1941. године због превеликог прилива Срба у Србију⁶⁷.

⁵⁵ „Млинац Јосип, усташа из Костајнице, месар. Милан Рајшић је сведочио о овом злочинцу пред НКИП у Београду 7.2.1944. године како је у августу 1941. године хватао Србе у костајничкој општини и на камионима их одвозио на стратиште на Бајића јамама“ у: Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001, 480; У књизи Ljuban Đurić, *Banijski partizanski odredi 41-45*, Beograd 1988, 13, наводи се као Јосип „Млинар“; „Један од најгорих костајничких усташа је Млинац Јосип, месар из Костајнице, који је приликом покоља Срба у Костајници у августу 1941. године са другим усташама хватао Србе у костајничкој околици и на камионима их довозио у Костајницу на стрељање на месту званом Бајића јаме“ у: Milan Rajšić, *Streljanje Srba na mestu zvanom Bajića jame kod Kostajnice*, Vladimir Dedijer, Anton Miletić, *Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Beograd 1989, 725.

⁵⁶ Ljuban Đurić, *Banijski partizanski odredi 41-45*, Beograd 1988, 13.

⁵⁷ „Голубић Никола-Нико, зв. Рокин, усташки таборник у Костајници, одговоран је за многе злочине на подручју свог табора, као и за спровођење српског становништва у јасеновачке логоре. У склопу његовог табора биле су и злогласне 'Бајића јаме', једно од рубних стратишта јасеновачког система усташких логора смрти. Овај ратни злочинац (ОКБ) погинуо је од партизана код Сиска приликом усташког повлачења према аустријској граници. Од стране ДКЈ проглашен је ратним злочинцем (Ф-бр. 14 103, Дос. Бр. 3161)“ у: Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001, 328; Голубић Нико наводи се као један од усташа који су се нарочито истицали у извршавању звјерстава и убистава на подручју Костајнице (*Изјава избејлице из села Ушполице о усташком убијању Срба из Ушполице, Раусовца, Крчева и друћих села око Костајнице у јулу и августу 1941*, у: Усташка зверства: зборник докумената (1941-1945), Нови Сад 2020, 331).

⁵⁸ Лазић Перо наводи се као један од усташа који су се нарочито истицали у извршавању звјерстава и убистава на подручју Костајнице (*Изјава избејлице из села Ушполице о усташком убијању Срба из Ушполице, Раусовца, Крчева и друћих села око Костајнице у јулу и августу 1941*, у: Усташка зверства: зборник докумената (1941-1945), Нови Сад 2020, 331).

Почетком маја 1941. године усташе „харају“ по српским селима⁶⁸. У недјељу, 31. маја, усташе из села Баћина и Дубице долазе у село Слабиња и на кућном прагу убијају Милу⁶⁹ и Лазу⁷⁰ Трифуновића те Ђуру Обућину и његово дијете „у нарамку“ Владимира⁷¹. Крајем јула, тачније 31. јула 1941. године, у Костајници су побијени Срби сељаци из разних села који су се наведеног дана случајно нашли у Костајници, те су их усташе покупили и одвели на Стеванов брод поред ријеке Уне и ту стрељали⁷². Овакав начин „усташког дјеловања“ изазивао је све већи страх код становништва и потребу за организовањем одбране.

У септембру 1941. године оснива се прва ћелија⁷³ Комунистичке партије⁷⁴ у селу Слабиња, чији су чланови: Здравко Колар⁷⁵, Бла-

---

⁵⁹ Јамић Никола наводи се као један од усташа који су се нарочито истицали у извршавању звјерстава и убистава на подручју Костајнице (*Изјава избељнице из села Ушолице о усташком убијању Срба из Ушолице, Раусовца, Крчева и других села око Костајнице у јулу и августу 1941*, у: Усташка зверства: зборник докумената (1941-1945), Нови Сад 2020, 331).

⁶⁰ Карановић Милан наводи се као један од усташа који су се нарочито истицали у извршавању звјерстава и убистава на подручју Костајнице (*Изјава избељнице из села Ушолице о усташком убијању Срба из Ушолице, Раусовца, Крчева и других села око Костајнице у јулу и августу 1941*, у: Усташка зверства: зборник докумената (1941-1945), Нови Сад 2020, 331).

⁶¹ Марко Ручнов наводи: „Буњевац Никола-Нико, усташа из Баћина, кољач са 'Дубичких кречана'. Заклао је оца Јове Тривунића из Слабиње, тако што га је прво привезао за дрво и тукао коцем (сведочење Милана Личанина и Мирка Петровића, старог солунског борца, обојица из Слабиње)“ у: Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001, 251.

⁶² Filip Škiljan, *Organizirana prisilna iseljavanja Srba iz NDH*, Zagreb 2014, 58.

⁶³ Adam Dupalo, *Banija i Sisak u NOP-u 1941, događaji, svjedočanstva, dokumenti*, Zagreb 2014, 32.

⁶⁴ Filip Škiljan, *Organizirana prisilna iseljavanja Srba iz NDH*, Zagreb 2014, 62.

⁶⁵ Исто, 63; аспект искоришћавања плодне слабињске земље наводи и: Sofija Radošević-Ignjatić, *Pokolj Srba u Slabinji* у: Vladimir Dedijer, Anton Miletić, *Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Beograd 1989, 746-747, као и Кокановић Ђуро у Записнику бр. 28 Котарске комисије за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача КОСТАЈНИЦА (ЈУСП Доња Градина, Збирка докумената, неинвентарисано).

⁶⁶ Adam Dupalo, *Banija i Sisak u NOP-u 1941, događaji, svjedočanstva, dokumenti*, Zagreb 2014, 37.

⁶⁷ Исто, 38; о исељавању погледати у: „Изгони, затварања, депортације, логори“, Атанасије Јевтић, *Великомученички Јасеновац*, Београд 2016, 28.

жо Јукић, Јандрија Јукић и Вукосава Симић⁷⁶. Ради се о јаком партијском упоришту из ког се успостављају везе према Козари⁷⁷. Преко ове ћелије комитет одржава сталну везу са руководством и устаницима на Козари те везу са Банијом⁷⁸. У периоду октобар-новембар 1941. године ово подручје је обједињено у јединствено ратно партизанско подручје и основан је Окружни комитет Комунистичке партије за Банију (ОК КПХ за Банију) за котаре Двор на Уни, Глина, Костајница, Петриња, Сисак⁷⁹. Усташе спречавају рад оваквих организација хапшењима и терором. Масовни прогони су вршени на подручју Хрватске Костајнице и њене околине⁸⁰. Учитељ Илија Милојевић⁸¹ и још двадесетак угледних Слабињаца ухапшени су те године⁸² а након тога, један број млађих људи током јесени и зиме одлази у партизанске јединице на Козари⁸³. Ови младићи предвођени су Петром Мећавом из села Живаја, подофициром у југословенској војсци⁸⁴. О јаким везама Слабињаца са Козаром свједочи и излазак већег броја скојеваца из Босанске Дубице у Козару, тачније, преко везе у Хрватској Слабињи град су напустиле сестре Божана и Радојка Ди-

⁶⁸ „Као отровне гује разишле су се по свим српским селима чете Хрвата усташа, сејући на све стране ужас и смрт. Прозлазећи кроз село под изговором да траже оружје које није предато, многе су убијали на месту где су их застекли, а већим делом одводили са собом, захтевајући од Срба да на своје куће ставе беле заставе у знак предаје“ у: Др Драгослав Страњаковић, *Највећи злочинци садашњице (Паићња и сѣрагање српској народа у Независној Држави Хрвајској 1941-1945)*, Горњи Милановац 1991, 90; „У прво време (у току априла и маја 1941) домаћи усташе су гњавили Србе на разне начине, сумњичили их да држе скривено оружје, тражили да наш свет преда оружје властима, што је и извршено од стране српског становништва“ у: Pavle Zečević, *Pokolji Srba u Slabinji i Utolici* у: Vladimir Dedijer, Anton Miletić, *Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Beograd 1989, 701.

⁶⁹ Прим. аут. – умјесто „Трифунувић“ треба „Тривунић“: Миле Тривунић (49) у: Đorđe Đurić, *Epitaf kraj zelene rijeke*, Kostajnica 1981, 59.

⁷⁰ Прим. аут. – умјесто „Трифунувић“ треба „Тривунић“: Лазо Тривунић (33) у: Đorđe Đurić, *Epitaf kraj zelene rijeke*, Kostajnica 1981, 59.

⁷¹ Др Драгослав Страњаковић, *Највећи злочинци садашњице (Паићња и сѣрагање српској народа у Независној Држави Хрвајској од 1941-1945)*, Горњи Милановац 1991, 90.

⁷² Vladimir Dedijer, Anton Miletić, *Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Beograd 1989, 378.

⁷³ Мјесни комитет КПХ Хрватска Костајница покривао је 4 ћелије са 28 чланова а секретар је био Никола Мараковић Нина. (Adam Dupalo, *Banija i Sisak u NOP-u 1941, događaji, svjedočanstva, dokumenti*, Zagreb 2014, 46).

митријевић, Ђука Трнинић и супруга му Марица⁸⁵. Према Антуну Милетићу, 1941. године убијена су четири Слабињца у Концентрационом логору Јасеновац⁸⁶:

1. Бижић (Ђуро) Јово, 1904-1941⁸⁷.
2. Бижић (Јово) Стево, 1924-1941⁸⁸.
3. Иванишевић (Јово) Станко, 1919-1941⁸⁹.
4. Колар (Матија) Анђа, 1900-1941⁹⁰.

⁷⁴ Подручје Баније било је јединствено у друштвено-политичком смислу са свим функцијама организације: партизанске војске, организације народноослободилачких одбора (НОО), Комунистичке партије Хрватске (КПХ), Комунистичке партије Југославије (КПЈ), Савеза комунистичке омладине Југославије (СКОЈ), Уједињеног савеза антифашистичке омладине Хрватске (УСАОХ), организације пионира, Антифашистичке фронте жена (АФЖ), Јединствене народноослободилачке фронте (ЈНОФ) итд. (Ljuban Đurić, *Banijski partizanski odredi 41-45*, Beograd 1988, 5); Тривунић Јока из села Слабиња наводи у изјави датој пред Котарском комисијом за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача КОСТАЈНИЦА бр. 29/46, нечитак датум, вјероватно 28. 1. 1946. године, Записник бр. 28 (ЈУСП Доња Градина, Збирка докумената, неинвентарисана грађа) да су их усташе ухапсиле 27. 11. 1943. године према подацима усташке обавјештајне службе „да су код нас постојале организације Н.О.П. Мјесни Н.О.Б, одбор А. Ф. Ж. који се показивао агилан у раду, одбор У.С.О.Х. и одбор пионира“.

⁷⁵ Један од првобораца села Слабиње, први секретар партијске ћелије у Слабињи, а касније генерал-мајор ЈНА и доктор педагошких наука (Đorđe Đurić, *Epitaf kraj zelene rijeke*, Kostajnica 1981, 13).

⁷⁶ Đorđe Đurić, *Epitaf kraj zelene rijeke*, Kostajnica 1981, 8; Ljuban Đurić, *Banijski partizanski odredi 41-45*, Beograd 1988, 28.

⁷⁷ Adam Dupalo, *Banija i Sisak u NOP-u 1941, događaji, svjedočanstva, dokumenti*, Zagreb 2014, 46.

⁷⁸ Ljuban Đurić, *Banijski partizanski odredi 41-45*, Beograd 1988, 28.

⁷⁹ Ljuban Đurić, *Banijski partizanski odredi 41-45*, Beograd 1988, 5.

⁸⁰ Milka Pantelić, *Čorba od srče i masne sode u: Vladimir Dedijer, Anton Miletić, Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Beograd 1989, 619.

⁸¹ На Поименичном попису жртава КЛ Јасеновац 1941-1945. Спомен-подручја Јасеновац (<http://www.jusp-jasenovac.hr/default.aspx?sid=7618>) налази се податак да је 1941. године у Концентрационом логору Јасеновац убијен Илија (Глиша) Милојевић, рођен 1897. године у Стријежевици, општина Брестовац. С обзиром на то да се не располаже са више података о ухапшеном учитељу из Слабиње, овај податак је само претпоставка да се ради о њему.

⁸² Đorđe Đurić, *Epitaf kraj zelene rijeke*, Kostajnica 1981, 8.

Терор усташа 1942. године

Почетком 1942. године одлази још један број млађих људи на Козару⁹¹. Слабињци и Живајци су се у прољеће 1942. године дијелом иселили у село Суваја на десној обали ријеке Уне због страха од усташа – углавном жене, дјеца и старији људи, и то породице Биукловић, Шиљак и још неке⁹² јер су услиједила нова појединачна хапшења мушкараца⁹³, док је један дио Слабињаца отјеран у разне логоре. Касније су се жене, које су усташе отјерали у села око Грубишног

⁸³ Исто, 29; Adam Dupalo, *Banija i Sisak u NOP-u 1941, događaji, svjedočanstva, dokumenti*, Zagreb 2014, 46.

⁸⁴ Adam Dupalo, *Banija i Sisak u NOP-u 1941, događaji, svjedočanstva, dokumenti*, Zagreb 2014, 76; „Подофицир бивше југослаvensке војске, који је од првих дана НОБ-а стао на страну револуционара, успео је да схвати и стваралачки примени партизански начин ратовања. Захваљујући својој изванредној умешности и храбрости, постао је одличан војни старешина и у правом смислу те речи народни командант“ у: Milutin Vujović, *Mećavina brigada*, Beograd 1970, 5.

⁸⁵ Dušan D. Samardžija, *Bosanskodubičko područje u NOR-u 1941-1945*, Bosanska Dubica 1984, 132.

⁸⁶ Antun Miletić, *Ubijeni u Koncentracionom logoru Jasenovac 1941-1945*, Jagodina 2011, 182-185.

⁸⁷ Бижић (Ђуро) Јово налази се и на Поименичном попису жртава КЛ Јасеновац 1941-1945. Спомен-подручја Јасеновац (<http://www.jusp-jasenovac.hr/default.aspx?sid=7618>).

⁸⁸ Бижић (Јово) Стево налази се и на Поименичном попису жртава КЛ Јасеновац 1941-1945. Спомен-подручја Јасеновац гдје за годину рођења стоји 1922. година са напоменом да то можда није тачна година рођења (<http://www.jusp-jasenovac.hr/default.aspx?sid=7618>).

⁸⁹ Иванишевић (Јово) Станко налази се и на Поименичном попису жртава КЛ Јасеновац 1941-1945. Спомен-подручја Јасеновац (<http://www.jusp-jasenovac.hr/default.aspx?sid=7618>).

⁹⁰ Колар (Матија) Анђа налази се и на Поименичном попису жртава КЛ Јасеновац 1941-1945. Спомен-подручја Јасеновац гдје за годину рођења стоји 1900. година са напоменом да то можда није тачна година рођења а за годину смрти наводи се 1942. година (www.jusp-jasenovac.hr/default.aspx?sid=7618).

⁹¹ Други крајишки НОП одред је почетком 1942. године развио добру сарадњу са Првим крајишким НОП одредом у Подгрмечу и снагама у Банији и Славонији (Dušan D. Samardžija, *Bosanskodubičko područje u NOR-u 1941-1945*, Bosanska Dubica 1984, 191).

Поља, вратиле у село⁹⁴. Дјеца која су одузета родитељима највјероватније су помрла у логорима⁹⁵. Милка Пантелић наводи да су мушкарци вођени у Костајницу, а потом и у Босанску Дубицу, гдје су у затворима тучени и злостављани⁹⁶. Дана 18. априла 1942. године по налогу усташких власти у Босанској Дубици ухапшено је 13 Срба, који су стављени у затвор среског начелства у Босанској Дубици, о чему је свједочио Растко Крњајић, званичник среског начелства у Босанској Дубици, у Комесаријату за избеглице у Београду 13. јуна 1942. године: „За време које сам провео у затвору среског начелства у Дубици нисам једино ја био злостављан, док су сви остали Срби тучени и злостављани од усташа. Ове усташе биле су већином лички и херцеговачки Хрвати, католици. Под најтеже муке ставили су у затвору Митра Пауковића, сељака из Церовљана, Среза Хрватска Костајница, којему су усијаним машицама палили руке, мишице и бедра, а пре тога толико избатинали да је исти од задобијених повреда подлегао. Повод овоме хапшењу мене и осталих био је тај, што се посумњало на споменутога Митра Пауковића и Васу Копуна⁹⁷, сељака из Слабиње, Среза Хрватска Костајница, да су одржавали везе са одбеглим четницима у шумама око Босанске Слабиње, те им односили сумпор, платно, електричне каберије итд. Њих је пријавио властима шегрт из једне радње у Босанској Дубици, у којој су они наводно куповали разне ствари, па су их усташе, по овој достави ухапсили, односно ухапсили су Пауковића, док је Васи Копуну успело да побегне. Од Срба из Хрватске Дубице ухапшени су: Јово Биуковић, трговац; Манојловић кројач, Бошко Шиљак⁹⁸, ратар из Хрватске Слабиње, као

⁹² Mara Rajčević, *Žene sela Suvaje u Narodno-oslobodilačkom pokretu u: Žene Bosne i Hercegovine u Narodnooslobodilačkoj borbi 1941-1945. godine, sjećanja učesnika*, Sarajevo 1977, 394.

⁹³ Đorđe Đurić, *Epitaf kraj zelene rijeke*, Kostajnica 1981, 9; Pavle Zečević, *Pokolji Srba u Slabinji i Utolici u: Vladimir Dedijer, Anton Miletić, Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Beograd 1989, 703-704.

⁹⁴ Pavle Zečević, *Pokolji Srba u Slabinji i Utolici u: Vladimir Dedijer, Anton Miletić, Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Beograd 1989, 703.

⁹⁵ Исто, 704.

⁹⁶ Milka Pantelić, *Čorba od srče i masne sode u: Vladimir Dedijer, Anton Miletić, Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Beograd 1989, 619.

⁹⁷ Умјесто „Копун“ стоји „Копуновић“: Васо Копуновић (42) у попису погинулих Слабињаца у: Đorđe Đurić, *Epitaf kraj zelene rijeke*, Kostajnica 1981, 49.

⁹⁸ Умјесто „Бошко“ стоји „Божо“: Божо Шиљак (27) у попису погинулих Слабињаца у: Đorđe Đurić, *Epitaf kraj zelene rijeke*, Kostajnica 1981, 59.

и једна жена из Слабиње Хрватске, те неколико сељака Срба из Церовљана и Дубице, којима имена не знам.⁹⁹ Повод хапшењима је проширење зоне Концентрационог логора Јасеновац и војничко чишћење подручја Козаре¹⁰⁰. Празне куће у селу насељене су Херцеговцима¹⁰¹. Насељавање опустошених села била је мјера њемачко-усташких власти која је сматрана значајном за неутрализацију овог терена и спровођена је у периоду август-септембар 1942. године¹⁰². Станко Ћосић, бивши кустос бившег Спомен-подручја Јасеновац¹⁰³ навео је да је Макс Лубурић, како би осигурао јасеновачки логорски систем, читав крај од Костајнице и Дубице до Окучана, Липика и Нове Градишке претворио у тзв. сигурносни појас те су се зато масовни и појединачни злочини над становништвом вршили на лицу мјеста¹⁰⁴.

Софија Радошевић-Игњатић 4. марта 1944. године изјављује следеће:

„Ја сам рођена у селу Живаји, али сам се пре рата удала у село Слабињу за Нику Игњатића¹⁰⁵, земљорадника, па ме је и почетак рата 1941. затекао у Слабињи.

У пролеће 1942. године, не сећам се тачно дана, дошле су усташе Херцеговци из Јасеновца једне ноћи ненадано у Слабињу и подигли читаво село, мушкарце, жене и децу, те су мушкарце отера-

⁹⁹ *Јасеновац мјесто најошљено крвљу невиних*, Споменица поводом педесете годишњице великомученичког Јасеновца и седме годишњице освећења поново изграђене цркве Рођења Св. Јована Крститеља, спомен-храма у Јасеновцу, Београд 1991, 131-132; О хапшењима у Босанској Дубици види у: Dušan D. Samardžija, *Bosanskodubičko područje u NOR-u 1941-1945*, Bosanska Dubica 1984, 192-193.

¹⁰⁰ Dušan D. Samardžija, *Bosanskodubičko područje u NOR-u 1941-1945*, Bosanska Dubica 1984, 193.

¹⁰¹ Miloš Vasić, *Srbi iz Bosanske Dubice odvedeni su u logore u Jasenovac i Staru Gradišku* u: Vladimir Dedijer, Anton Miletić, *Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Београд 1989, 382; „Биле су то углавном породице усташа и легионара. Њима су усташке власти, колонизацијом у плодније крајеве, жељеле да пруже надокнаду за учешће њихових чланова у дотадашњим борбама против НОП-а“ (Dušan D. Samardžija, *Bosanskodubičko područje u NOR-u 1941-1945*, Bosanska Dubica 1984, 212); Pavle Zečević, *Pokolji Srba u Slabinji i Utolici* u: Vladimir Dedijer, Anton Miletić, *Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Београд 1989, 704.

¹⁰² Dušan D. Samardžija, *Bosanskodubičko područje u NOR-u 1941-1945*, Bosanska Dubica 1984, 212.

¹⁰³ Станко Ћосић био је запослен у Спомен-подручју Јасеновац до ратних дешавања 1991. године.

ли у Јасеновац а жене и децу спровели у Стару Градишку у логор. Само малом броју слабињских Срба успело је да те критичне ноћи измакне из руку усташа и не допадну логора. Међу отеранима том згодом налазили смо се ја и мој муж, затим свекар и свекрва, као и моја заова Милица¹⁰⁶. Највећи део покупљених Слабињаца одвели су усташе камионима у Јасеновац, а жене и деца дотерани су пешке до јасеновачке железничке станице и одавде транспортовани возом до Окучана. По силаску с воза опет смо сви пешке упућени у логор у Стару Градишку. Мој муж и свекар као мушкарци били су у оној партији која је камионима из Слабиње отпраћена у Јасеновац.

У Старој Градишки у логору задржала сам се свега осам дана, а тада сам се са много других млађих жена у логору пријавила за рад у Немачку. Међутим, на путу за Немачку, на прузи између Јасеновца и Суње, успело ми је да из воза искочим баш код мога села Живаја и да тако дођем у своје родно место својим родитељима, код којих су се налазила већ од раније моја деца. Колико се сећам, било је то лицем на Св. Илију, 2. августа 1942. године, када сам искочила из воза и дошла кући.

Од тога времена па даље живела сам код својих родитеља у Живаји, а понекад сам одлазила у Слабињу да обиђем имање мога

¹⁰⁴ Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001, 70; „Заштитни појас“ (зона безбједности) обухватао је територију која се протезала од Дубице, Јасеновца и Новске до Окучана и Старе Градишке, и од брда Псуњ до брда Просара, где су усташке снаге одбране имале војну, полицијску и административну власт“ (Milan Bulajić, *Jasenovac - uloga Vatikana u nacističkoj Hrvatskoj*, Beograd 2007, 10); У наведеном периоду, извршена је диверзија на жељезнички вијадукт између Костајнице и Волиње, када се Омладинска чета 1. батаљона у рејону села Бачвани пребацила преко ријеке Уне у Банију, те са банијским партизанима савладала посаду која је чувала овај објекат и са 500 килограма експлозива порушила вијадукт чиме је пруга Загреб – Босански Нови – Сплит била онеспособљена 4 мјесеца². Овим је створена огромна слободна територија те омогућена веза и сарадња партизанских јединица од Карловца и Сиска, преко Козаре и Босанске крајине, до средишњег дијела далматинске обале (Dušan D. Samardžija, *Bosanskodubičko područje u NOR-u 1941-1945*, Bosanska Dubica 1984, 191).

¹⁰⁵ Игњатић Никола (55) на попису жртава у: Đorđe Đurić, *Epitaf kraj zelene rijeke*, Kostajnica 1981, 47; <http://www.jusp-jasenovac.hr/Default.aspx?sid=7618> приступ страници 25. 11. 2021. године.

¹⁰⁶ Игњатић Милица (42) на попису жртава у: Đorđe Đurić, *Epitaf kraj zelene rijeke*, Kostajnica 1981, 45; <http://www.jusp-jasenovac.hr/Default.aspx?sid=7618> приступ страници 25. 11. 2021. године.

мужа које је обрађивао у наполици један сељак Хрват из Баћина, суседног села до Слабиње. Ја сам од 10 рали земље, колико смо имали ја и мој муж, уживала свега три рала, а седам осталих рали земље искоришћавали су насељени муслимани Херцеговци на српска имања у Слабињу¹⁰⁷.

Један дио Слабињаца успио је од 7. до 10. маја да чамцима преко ријеке Уне пређе у Босну и да се тамо размјесте по селима. Великим дијелом Слабињци су се прикључили НОП-у на Козари¹⁰⁸. Њиховом прелазу претходила је обавијест која је тајно стигла из Хрватске Дубице да се усташке власти спремају да цијело село похапсе и одведу у логоре¹⁰⁹.

Јованка Тривунчић 15. јануара 1943. године наводи да је послије 9. маја 1942. године у логор Стара Градишка дотјерано више хиљада српских жена и дјеце из Хрватске и Босанске Дубице и околних села. Недуго затим одвојене су младе жене за рад у Њемачкој, а старе жене неспособне за рад су одведене изван Старе Градишке и убијене. Након тога усташе одвајају дјецу од мајки рекавши да дјецу шаљу на одгој у Загреб. То је био задњи пут да су мајке видјеле своју дјецу¹¹⁰. Овај поход усташа назива се „првим масовним истребљивањем села Слабиње“¹¹¹. „Друго масовно истребљивање Слабињаца“ пада у вријеме Козарске офанзиве 1942. године, када се Слабињци повлаче са поткозарским народом на Козару¹¹². Након офанзиве један дио становништва отјеран је у логоре, други дио у Њемачку на рад, жене и дјеца дијелом су отјерани у славонска села да служе по кућама, док се мањи број успио вратити у своје село (крајем 1942. године).

Милош Васић свједочио је 12. априла 1943. године:

„Дана 29. маја 1942. године дошле су усташе у Дубицу и блокирали читаво место, те по мрклој ноћи подигли из кућа све српско становништво те одвели у сабирни логор на железничкој станици

¹⁰⁷ Sofija Radošević-Ignjatić, *Pokolj Srba u Slabinji* u: Vladimir Dedijer, Anton Miletić, *Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Beograd 1989, 746-747.

¹⁰⁸ Ljuban Đurić, *Banijski partizanski odredi 41-45*, Beograd 1988, 132.

¹⁰⁹ Đorđe Đurić, *Epitaf kraj zelene rijeke*, Kostajnica 1981, 9.

¹¹⁰ Antun Miletić, *Koncentracioni logor Jasenovac 1941-1945*, Knjiga II, Beograd 1986, 575-577; Атанасије Јевтић, *Великомученички Јасеновац*, Београд 2016, 130.

¹¹¹ Đorđe Đurić, *Epitaf kraj zelene rijeke*, Kostajnica 1981, 9.

¹¹² Исто, 9.

Дубица. Том приликом дигнути су из кућа и сви Срби настањени у селу Церовљанима у општини Дубица, а делимично и Срби настањени у селима Слабиња и Живаја дубичке општине. Приликом протеривања из домова усташе су убили још код њихових кућа око 100 старијих људи и жена, те жена у другом стању. У сабирном логору на жељезничкој станици Дубица убили су Стеву Ђуричића и жену му, обоје из Слабиње¹¹³.

Ђуро Вујичић објашњава:

„На 30. маја 1942. године дошло је око 800 наоружаних усташа у општину Дубицу и они су већ рано ујутро запосели Хрватску и Босанску Дубицу и село Церовљане, тако да нико из тих села није могао да изађе ван. Усташе су покупиле у овим селима све српске породице заједно са женом и децом и отпремили на жељезничку станицу у Дубицу. Две старе жене из Церовљана и то презименом Тепић и Бора нису могле услед старости никуда ићи, па су их усташе убиле у селу. Чим су нас усташе отерале на жељезничку станицу у Дубици, утоварили су нас у теретне вагоне, где су нас затворили и тако затворене у вагонима држали цео дан и следећу ноћ¹¹⁴, и даље наводи:

„У вагонима смо били на густо збијени, јер нас је било више, није то простор допуштао. У мојем вагону било нас је 78. Следеће ноћи, још док смо стајали на жељ. станици у Дубици, угушио се је у мојем вагону један човек из села Слабиње, који се случајно нашао у Дубици, па су и њега усташе покупили с нама. Његов леш остао је у вагону у Окучанима иза нас. На 31. маја 1942. године око 3 сата ујутро, кренули смо из Дубице и истога дана око 8 сати стигли смо у Окучане на жељезничку станицу.“¹¹⁵

¹¹³ Miloš Vasić, *Srbi iz Bosanske Dubice odvedeni su u logore u Jasenovac i Staru Gradišku* u: Vladimir Dedijer, Anton Miletić, *Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Beograd 1989, 381; Стево Ђуричић (62) и Љуба Ђуричић (57) у попису погинулих Слабињаца у: Đorđe Đurić, *Epitaf kraj zelene rijeke*, Kostajnica 1981, 45; Овај догађај помиње и прото Славко Вујасиновић (Прото Славко Вујасиновић, *Срби као њишце, мемоари*, Београд 1994, 39).

¹¹⁴ Đuro Vujičić, *Odlazak iz logora u Staroj Gradiški na rad u Nemačku* u: Vladimir Dedijer, Anton Miletić, *Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Beograd 1989, 216.

¹¹⁵ Antun Miletić, *Koncentracioni logor Jasenovac 1941-1945*, Knjiga II, Beograd 1986, 577.

Ката и Никола Пантелић су дали изјаву 20. јануара 1944. године:

„После одвођења Срба из Хрватске и Босанске Дубице, настала је од стране усташа општа пљачка опустјелих српских домова. Усташе су опљачкале све, тако да није ништа остало. Одведена је и стока. У овој општој пљачки узело је учешћа и већина домаћег хрватског и муслиманског становништва. У куће одведених Срба и на њихова имања насељени су Хрвати из Херцеговине“¹¹⁶.

Ухапшени мушкарци отјерани су у логоре а ухапшене жене биле су распоређене по селима око Грубишног Поља¹¹⁷ или послане на присилни рад у Њемачку. Дјеца су одвојена од родитеља. Ката и Никола Пантелић наводе да су дјеца послата у дјечији логор у Сисак¹¹⁸. Милош Васић наводи да су дјеца до 12 година одузета у логору у Дубици и транспортована у разна обданишта у Загреб и широм Хрватске, док се један број дјеце налази по приватним кућама у Загребу¹¹⁹. Јованка Тривунчић¹²⁰ потврђује да су дјеца послата у Загреб на „преодгој“¹²¹. У вријеме Козарске офанзиве, Слабињци дијеле судбину поткозарског народа¹²².

Бижић Сока из села Слабиња, у изјави датој пред Котарском комисијом за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача Костајница бр. 82/46 од 23. 2. 1946. године (Записник бр. 28), наводи да је мјесеца јуна 1942. године по прелазу народа села Слабиња у Босну дошла у село једна сатнија усташа из Костајнице под заповједни-

¹¹⁶ Kata i Nikola Pantelić, *U 26 teretnih vagona 3.000 Srba iz Hrvatske i Bosanske Dubice* u: Vladimir Dedijer, Anton Miletić, *Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Beograd 1989, 628.

¹¹⁷ Pavle Zečević, *Pokolji Srba u Slabinji i Utolici* u: Vladimir Dedijer, Anton Miletić, *Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Beograd 1989, 703.

¹¹⁸ Kata i Nikola Pantelić, *U 26 teretnih vagona 3.000 Srba iz Hrvatske i Bosanske Dubice* u: Vladimir Dedijer, Anton Miletić, *Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Beograd 1989, 628; Милош Васић наводи да су дјеца до 12 година одузета у логору у Дубици и транспортована у разна обданишта у Загреб и широм Хрватске док се један број дјеце налази по приватним кућама у Загребу.

¹¹⁹ Miloš Vasić, *Srbi iz Bosanske Dubice odvedeni su u logore u Jasenovac i Staru Gradišku* u: Vladimir Dedijer, Anton Miletić, *Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Beograd 1989, 382.

¹²⁰ Antun Miletić, *Koncentracioni logor Jasenovac 1941-1945*, Knjiga II, Beograd 1986, 575-577.

штвом Пастуловић Ивана¹²³ и Медек Славка и ту се задржали 14 дана¹²⁴. Потом су те усташе, у повратку за Костајницу, купили сав народ који је тада био у селу и повели са собом, да би у предграђу Костајнице Пастуловић рекао том народу да их је поглавник помиловао и да се могу вратити кућама. Сутрадан је поново у село дошла једна сатнија усташа, и то „Црна легија“, чији је заповједник поручник Павле Видовић „и у споразуму са горе наведеним Пастуловић Иваном истога дана опет нас покупе у црквени цинтор у селу. Међу нас је дошао наш сељак Јукић Матија ст. 60 год. родом из села Слабиње, Хрват, сада мртав. И како се међу нама налазила и моја јетрва тј. од мога дјевера жена Бижић Ката Хрватица и исти Јукић Мато рекао је самим усташама да је она Хрватица а остали да смо Срби и да она не треба ићи у логор а ми остали да требамо. Иста Бижић Ката погинула је 16. XII 43. год. од стране усташа“¹²⁵. Овај народ је отјеран у Костајницу па у логор Стара Градишка, а један дио је послат на присилан рад у Њемачку и сви се налазе у попису жртава у прилогу даље¹²⁶. Потврђујући наводе Бижић Соке о логорисању Слабињаца, Стево Зрињанин из села Слабиња наводи да је „иста усташка посада извршила злочин и убиство над Милатовић Ђуром¹²⁷ ст. 60 год. из Слабиње мјесеца јуна 1942. год. у ноћу али се не сјећам кога је дату-

¹²¹ „А како је ишао 'преодгој' дјеце и како је Павелићева држава затирала њихово поријекло, најбоље говори 'Законска одредба о уређењу правног положаја државне сиротчади', која је објављена 20. новембра 1943. године. То је, у ствари, усташки акт о уништењу идентитета малих логораша. По тој одредби српској дјечи се дају имена са хрватским обиљежјем, одређује им се завичајност, вјерска (католичка!) припадност. Ако је непознат узраст дјетета, лекар одређује годину рођења, док се за датум и мјесец рођења увијек узима '10. травањ', дан проглашења Независне Државе Хрватске“ у: Тања Тулековић, *Књиџа из шишине Усташки злочин јеноцида у селу Међеђа 1941-1945. године*, друго допуњено издање, Јагодина 2018, 64.

¹²² Ђорђе Ђурић, *Епитаф крај зелене ријеке*, Костајница 1981, 9.

¹²³ Пастуловић Иван, стар 25 година, родом из Кључа (Записник Бижић Соке из села Слабиња, ЈУСП Доња Градина, Збирка докумената, неинвентарисано).

¹²⁴ ЈУСП Доња Градина, Збирка докумената, неинвентарисано.

¹²⁵ Исто; Бижић Ката (36) на попису жртава у: Ђорђе Ђурић, *Епитаф крај зелене ријеке*, Костајница 1981, 41.

¹²⁶ Прилог записнику Бижић Соке је попис жртава, поименично 54 особе.

¹²⁷ Милатовић Ђуро (24) на попису жртава у: Ђорђе Ђурић, *Епитаф крај зелене ријеке*, Костајница 1981, 51.

ма те извели га ван из куће и убили га и однели му 3.600 дин. Исти је злочин извршен прво на два дана него што смо ми логорисани по изјави Бижић Соке¹²⁸. Наводе Стеве Зрињанина потврдио је Никола Бошчанин из села Слабиња¹²⁹. Ђуро Кокановић из села Утолице наводи да је, ходајући преко њива у селу Слабиња, наишао не леш покојног Ђуре Милатовића: „...глава му је била осјечена и бачена на једну страну а тијело на другу. Из разлога тих познао сам лијешину Милатовића Ђуре, јер је био инвалид из свјетског рата 1918. г. Био је без десне руке, која му је била одрезана у рамену“¹³⁰.

У јулу 1942. године усташе поново упадају у село Слабиња. Старац Матија Гачић сакрио се у башти свог католичког комшије Милана Јукића али га је комшијина кћер Милка¹³¹ истјерала штапом из своје баште и предала усташама¹³². Старац Матија је убијен у Концентрационом логору Јасеновац¹³³. На шталу Јандрије Јукића био се сакрио рањени Тешко Маринковић који се усташама представио као Јандрија Јукић, међутим, Милка Јукић је усташама открила његов прави идентитет. Тешко-Теодор Маринковић такође је убијен у Концентрационом логору Јасеновац¹³⁴. Милка је усташама открила и то да су се Тешина дјеца помијешала са Јандријином дјецом како би се спасили логора, показала усташама ту дјецу која су потом одведена у јасеновачке логоре.

Обавјештење опћинског поглаварства Босанска Костајница од 9. јула 1942. године Котарској испостави Босанска Костајница документује намјеру етничког чишћења:

¹²⁸ ЈУСП Доња Градина, Збирка докумената, неинвентарисано.

¹²⁹ Исто.

¹³⁰ Исто.

¹³¹ Јукић Милка, сељанка из Баћина код Дубице (Marko Ručnov, *Separat No 1, Nomenklatura zla (uz primere ljudskog dobra i pravedništva) jasenovačkog sistema ustaških logora smrti*, Београд 2004, 763–764); више о Јукићима даље у тексту наводи Тривунић Јока из села Слабиња те Међава Милка, такође из села Слабиња (ЈУСП Доња Градина, Збирка докумената, неинвентарисано).

¹³² Marko Ručnov, *Separat No 1, Nomenklatura zla (uz primere ljudskog dobra i pravedništva) jasenovačkog sistema ustaških logora smrti*, Београд 2004, 763–764.

¹³³ Đorđe Đurić, *Epitaf kraj zelene rijeke*, Костајница 1981, 45; Гачић (Стеван) Матија 1884–1942. (<http://www.jusp-jasenovac.hr/default.aspx?sid=7618>).

¹³⁴ Đorđe Đurić, *Epitaf kraj zelene rijeke*, Костајница 1981, 53; Маринковић (Глиро) Теодор, 1904–1942. (<http://www.jusp-jasenovac.hr/default.aspx?sid=7618>).

„...На упит овог обћинскога биљезника зашто се сви православци тјерају са подручја обћине Бос. Костајнице у логор истом је одговорено да то на њега не спада и да сви бивчи православци морају без разлике бити одпремљени са подручја Хрв. и Бос. Костајнице“¹³⁵.

Обавјештавајући министра Турину¹³⁶ о партизанским акцијама 11. септембра 1942. године, котарски предстојник у Босанској Дубици наводи да су „мухаџери уплашени од партизана, а незаштићени од војске, напустили куће, те су једни прешли Уну за Хрватску Слабињу“¹³⁷.

Релативан мир владао је до краја 1942. године¹³⁸. Крајем године многи се враћају својим кућама у Слабињу и углавном укључују у организације народноослободилачке борбе - УСАОХ, СКОЈ, АФЖ, у пионирске чете, и помажу НОБ-у према својим могућностима¹³⁹.

---

¹³⁵ Antun Miletić, *Koncentracioni logor Jasenovac*, Knjiga IV, Jagodina 2007, 101.

¹³⁶ Турина др Оскар, адвокат и дипломата (Пула, 1892), опуномоћени министар НДХ у Бањалуци, посебно је сарађивао са њемачким поручником Куртом Валдхајмом по питању депортације заробљеног српског становништва са Козаре у лето 1942. године у јасеновачке логоре, логор Сајмиште у Земуну као и на присилан рад у Њемачку и Норвешку. Заједно са Лубурићем надгледао је ликвидацију заробљене српске дјеце са Козаре у логору V - Стара Градишка. Слом НДХ дочекао је као генерални конзул у Бечу, гдје је и остао у емиграцији (Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001, 630).

¹³⁷ Dušan D. Samardžija, *Bosanskodubičko područje u NOR-u 1941-1945*, Bosanska Dubica 1984, 212.

¹³⁸ Milka Pantelić, *Čorba od srče i masne sode u: Vladimir Dedijer, Anton Miletić, Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Beograd 1989, 620.

¹³⁹ Đorđe Đurić, *Epitaf kraj zelene rijeke*, Kostajnica 1981, 9.

ime i prezime ime i prezime ime		Godina rođenja	Mesto rođenja	ALPH-HRVATSKE ZAGREB				Ime Zemlje
				Prvo	Drugo	Trinavo	Četvrto ime	
18	1. Sikić Zvonko	65	Platnica Zastava	Pravac	Platnica	sator	Četvrti ime	Platnica
4	2. Bojanić A. Stibala	41	---	---	---	---	---	---
30	3. --- B. Damić	35	---	---	---	---	---	---
1	4. --- M. Filipan	9	---	---	---	domai	udana	---
2	5. --- A. Bakar	10	---	---	---	---	---	---
3	6. --- M. Stibić	48	---	---	---	---	---	---
7	7. --- B. Šava	48	---	---	---	sator	Četvrti ime	---
5	8. --- M. Šušter	25	---	---	---	domai	udana	---
6	9. --- M. Bakar	18	---	---	---	sator	Četvrti ime	---
7	10. --- M. Novak	10	---	---	---	---	---	---
8	11. --- B. Dragunja	8	---	---	---	---	---	---
9	12. Binković S. Ilija	52	---	---	---	sator	Četvrti ime	---
40	13. --- S. Ilija	35	---	---	---	---	---	---
1	14. --- G. Šušter	40	---	---	---	---	---	---
2	15. Bojanić A. Duro	34	---	---	---	domai	udana	---
3	16. --- I. Čučur	---	---	---	---	sator	Četvrti ime	---
4	17. --- M. Stibić	1	---	---	---	---	---	---
5	18. --- T. Šelka	65	---	---	---	---	---	---
6	19. --- M. Stibić	60	---	---	---	---	---	---
7	20. --- S. Dragunja	58	---	---	---	---	---	---
8	21. --- I. Stibić	70	---	---	---	---	---	---
9	22. --- M. Stibić	65	---	---	---	---	---	---
10	23. --- I. Šušter	75	---	---	---	sator	Četvrti ime	---
11	24. --- S. Šušter	75	---	---	---	---	---	---
12	25. --- S. Šušter	75	---	---	---	---	---	---
13	26. --- S. Šušter	75	---	---	---	---	---	---
14	27. --- S. Šušter	64	---	---	---	---	---	---
15	28. --- S. Šušter	49	---	---	---	sator	Četvrti ime	---
16	29. --- S. Šušter	75	---	---	---	---	---	---
17	30. --- S. Šušter	64	---	---	---	---	---	---

Прилог записнику Соке Бижић, ЈУСП Доња Градина, Збирка докумената, неин-
вентарисано

Крвави пир усташа 1943. године

Љето и јесен 1943. године протичу мирније, Слабињци се постепено враћају у село и живе заједно са досељеницима. Сенија Милишић наводи да су у селу Слабиња 26. јуна 1943. године била 832 Бошњака из југозападних котарева Херцеговине, који су ту смјештени почетком јуна 1942. године¹⁴⁰. У селу дјелују партијска и скојевска организација, активни УСАОХ-а и АФЖ-а те сеоски народноослободилачки одбор¹⁴¹. Јока Тривунић из села Слабиња, у изјави датој пред Котарском комисијом за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача Костајница бр. 29/46, нечитак датум, вјероватно 28. 1. 1946. године (Записник бр. 28), наводи да је 27. новембра 1943. године издат проглас селу Слабиња да се ништа не боје и да дођу у Дубицу, да ће им подијелити сол и петролеј јер је народ на томе највише оскудијевао¹⁴². Жене су пошле у Дубицу по сљедовање и у мјесту Кречане дочекале су их усташе, сакупиле у већу групу и потјерале даље према Дубици. Бено Дамјан, натпоручник из 4. бојне¹⁴³ предводио је одред усташа који су ухапсили 37 жена¹⁴⁴. Затворене су у општинско двориште а потом у „Усташки дом“, некадашњи дом у Дубици, те је услиједило испитивање ових жена, о чему Јока даље наводи: „Како је 1942. год. постојао одбор т.ј.с. Кот. Одбор за колонизацију, шеф исте те колонизације био је Секулић Петар, ст. око 55. год. из Ливна родом, сада непознатог боравишта, са својим усташким повјереником Кучан Драгом, ст. око 35 год. родом Личанин, сада наводно у Бос. Новом. Интернирали су сав православни народ из села Слабиње 1942 год. и населили Муслимане из разних крајева Босне и Хер-

¹⁴⁰ Senija Milišić, *U izbjegličkom logoru „Alipašin most“ ubijeno je više od 200 osoba*, <https://arhiv.stav.ba/u-izbjegličkom-logoru-alipasin-most-ubijeno-je-vise-od-200-osoba/>, приступ страници 20. 10. 2021. године.

¹⁴¹ Đorđe Đurić, *Epitaf kraj zelene rijeke*, Kostajnica 1981, 33.

¹⁴² ЈУСП Доња Градина, Збирка докумената, неинвентарисано.

¹⁴³ Прим. аут. - „бојна“ или „батаљон“ (војна јединица копнене војске).

¹⁴⁴ Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001, 225; Изјава Тривунић Јоке (ЈУСП Доња Градина, Збирка докумената, неинвентарисано); Усташка посада у „Дубичким кречанама“ била је састављена од 40-50 припадника 2. бојне Првог усташког обранбеног здруга наоружана са једним бацачем, једним тешким митраљезом и шест пушкомитраљеза, и представљала је неку врсту предстраже у западном дијелу сигурносне зоне јасеновачког логорског комплекса (Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001, 69).

цеговине, док су другови 1943. год. из босанских бригада упали у село, протјерали исте Муслимане, остало је 6 фамилија Херцеговаца католика и у јесен 1943. по наређењу команде мјеста Петриња-Костајница пребачени су исти за Босну и то нас је теретила оптужница горе наведених Јукића и Антоловића да смо ми судјеловали у том пребацивању истих породица. Нашто ми нисмо ништа признале остале смо у затвору у Дубици 11 дана одакле смо спроведене у логор Јасеновац. За тога времена док смо биле затворене у Дубици видјела сам гдје горе наведени Јукићи и Антоловићи долазе у Дубицу и нешто се сашаптавају и доказују усташама о стању села Слабиње.¹⁴⁵ Даље наводи да се у прилогу записника налази попис жртава тих жена¹⁴⁶. У истој изјави Јока је навела Хрватице из села Слабиња Марицу Јукић и њену ћерку Милку, која је била усташки курир на релацији Јасеновац-Слабиња те Јелу, Милу и Андрију Антоловић који су били усташки настројени. Јока Тривунић била је распоређена са још неколико жена из Слабиње да чува стоку у селу Доња Градина¹⁴⁷ одакле је, заједно са Драгињом Иванишевић, Маром Миланковић и Анђом Шиклић успјела побјећи 11. октобра 1944. године¹⁴⁸. Ђуро Маринковић из села Слабиња, у изјави датој пред Котарском комисијом за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача Костајница, наводи да је у овом периоду вршио дужност народне власти у селу Слабиња те да је упознат са издатим прогласом од стране општинске управе Дубица 25. и 26. новембра 1943. године да ће се дијелити петролеј, со и слично дана 27. новембра, а чији начелник и таборник био је Ферић, биљежник Петровић и члан управе Риедл Адолф, који је имао трговину за снабдијевање петролејом, соли и слично¹⁴⁹. Маринковић даље наводи да је покушао спријечити народ да иде у Дубицу јер усташе немају добре намјере, али да су Јукићи и Антолови-

¹⁴⁵ ЈУСП Доња Градина, Збирка докумената, неинвентарисано.

¹⁴⁶ Прилог записнику Тривунић Јоке је попис жртава, поименично 37 жена.

¹⁴⁷ Прим аут. - Село Доња Градина налази се на десној обали ријеке Саве, на супрот Концентрационом логору Јасеновац. Осим што је била ликвидациони центар - највеће страстиште Концентрационог логора Јасеновац, била је и економија, односно мјесто на ком су логораши били распоређени да чувају стоку.

¹⁴⁸ Уз записник бр. 28 Тривунић Јоке приложене су потврдне изјаве Иванишевић Драгиње и Миланковић Маре овим наводима у прилог (ЈУСП Доња Градина, Збирка докумената, неинвентарисано).

¹⁴⁹ ЈУСП Доња Градина, Збирка докумената, неинвентарисано.

ћи, усташки обавјештајци, бесплатно возили жене у Дубицу на својим коњским колима. Маринковић наводи да је ово један вид одмазде због убиства оца Милке Јукић и супруга Марице Јукић, Милана Јукића, који је у прољеће 1943. године убијен на Банији. Каже: „Иста Јукић Марица и Милка рекла ми је да је мало 100 душа за истог оца и мужа, гдје су и радиле увијек на пропасти народа србскога тако да се освете. Тако је дошло и до хапшења жена и масовног убијања 16. децембра 1943. г. народа села Слабиње по коме је обрађен записник бр. 10 опћ. комисије Дубица“¹⁵⁰.

---

¹⁵⁰ Исто.

20 VERNIA
1924

Zbirka Monija, Kostajnica

Spis

Redni broj	Ime i prezime te ocena imenice	Godina starije	Mesto gde se nalazi rodoljuba	Spol	Marabout	Primenjena	Primenjena stamp.	Ispravak
1	Milanković Julka	50	Kostajnica	proval	Ispravak	demai	udana	Ispravak
2	" " " " Laska	52	" "	" "	" "	" "	" "	" "
3	" " " " Staja	40	" "	" "	" "	" "	udana	" "
4	Liljak Stana	18	" "	" "	" "	" "	" "	" "
15	Šabić Lova	38	" "	" "	" "	" "	udana	" "
16	" " " " Ana	40	" "	" "	" "	" "	udana	" "
7	Kunjajac Julka	50	" "	" "	" "	" "	udana	" "
8	Bensavan Draginja	33	" "	" "	" "	" "	udana	" "
9	Liljak Draginja	35	" "	" "	" "	" "	udana	" "
10	Bovačani Draginja	30	" "	" "	" "	" "	" "	" "
11	Basić Loka	19	" "	" "	" "	" "	udana	" "
12	Bosić Ana	64	" "	" "	" "	" "	udana	" "
13	Bosić Jajca	48	" "	" "	" "	" "	" "	" "
14	Blujari Mila	53	" "	" "	" "	" "	udana	" "
15	Binković Milka	56	" "	" "	" "	" "	" "	" "
16	" " " " Dragica	53	" "	" "	" "	" "	" "	" "
17	Pašković I Ana	40	" "	" "	" "	" "	" "	" "
18	" " " " II Ana	51	" "	" "	" "	" "	" "	" "
19	Štanić Draginja	44	" "	" "	" "	" "	udana	" "
20	" " " " Maza	33	" "	" "	" "	" "	" "	" "
21	Milava Loka	45	" "	" "	" "	" "	" "	" "
22	Spasić Ljilja	30	" "	" "	" "	" "	" "	" "
23	Milanković Ljilja	36	" "	" "	" "	" "	" "	" "
24	Šušunović Bija	33	" "	" "	" "	" "	" "	" "
25	Šestović Milka	20	" "	" "	" "	" "	udana	" "
26	Dragović Maza	44	" "	" "	" "	" "	" "	" "

Прилог записнику Јоке Тривунић, ЈУСП Доња Градина, Збирка докумената, неинвентарисано

Треће масовно истребљење у селу Слабиња било је 16. децембра 1943. године. Милка Мећава из села Слабиња, у изјави датој пред Котарском комисијом за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача Костајница (изјава приложена уз записник бр. 28), наводи да је 28. новембра питала Милку Јукић и Јелу Антоловић за судбину ових 37 слабињских жена и да је добила одговор „да неће бити пуштене, да оне знају јер им је рекао то један уст. заставник, да ће сва мала дјеца бити поклана а одрасли отјерани у логор. И како је то услиједило 16. XII исте године и заведено у записнику бр. 10, те мислим да је иста знала односно да су знале за судбину села Слабиње, пошто су биле усташки курири за Јасеновац“¹⁵¹. Према изјави Кате и Николе Пантелића: „У мјесецу децембру 1943. године дошле су усташе из Јасеновца, па су уз помоћ домаћих усташа из Хрватске и Босанске Дубице опколили српско село Слабињу, општине Хрватска Дубица. Половина житеља овога села усташе су тада поклале, а друга половина је успјела да побегне у шуму. Послије извршеног покоља усташе су потпуно опљачкале ово село“¹⁵². Дамјан Бено¹⁵³, Иван Сигмундовић, поручник, командир 11. сатније¹⁵⁴ 3. регрутне бојне Првог усташког обранбеног здруга¹⁵⁵, Никола Шишо Тадић¹⁵⁶, Никола Шабал¹⁵⁷, Мирко Гргачевић, усташки повјереник за Дуби-

---

¹⁵¹ Исто.

¹⁵² Kata i Nikola Pantelić, *U 26 teretnih vagona 3.000 Srba iz Hrvatske i Bosanske Dubice*, u: Vladimir Dedijer, Anton Miletić, *Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Beograd 1989, 628-629.

¹⁵³ Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001, 225.

¹⁵⁴ Прим. аут. - „сатнија“ или „чета“ (војна јединица копнене војске).

¹⁵⁵ Др Арнолд Шен, бивши јасеновачки логораш, истиче га као једног од челних зликоваца и кољача на „Дубичким кречанама“ (Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001, 557-558).

¹⁵⁶ Тадић Никола-Шишо (Јути Долац код Мостара, 1922) један је од најсвирепијих кољача са Дубичких кречана (Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001, 612).

¹⁵⁷ Усташа из Церовљана, помоћник дубичког таборника Гргачевића, истакао се у прогонима и ликвидацијама српског становништва дубичког краја (Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001, 588).

цу¹⁵⁸, Иван Карагић¹⁵⁹ и Јозо Ђорић¹⁶⁰, предводе акцију на село Слабиња након које је село опљачкано и спаљено¹⁶¹. Др Никола Николић наводи да је Шишо предводник кољача кога шаљу по читавој Независној Држави Хрватској „да смрћу смирује побуњени народ“¹⁶².

Број	Име и презиме	Половина	Место боси и котар уоства	Ујера	Мандушт	Каменица	Брашно Ступи	Дабиница	У ко на
28	Ђорђевић Даница	14	Место Коста Коста Коста	пробол	Српско	дом	Мандата	Кабичи	
29	Обуина Петра	22	-	-	-	-	удова	-	
29	Ђегаћ Тока	13	-	-	-	-	-	-	
30	Масинковић Ката	50	-	-	-	-	-	-	
31	Колар I Милка	40	-	-	-	-	-	-	ки
32	Колар II Милка	45	-	-	-	-	-	-	
33	Тривунић Тока	39	-	-	-	-	-	-	ки
34	Тривунић Ђегађија	33	-	-	-	-	-	-	ки
35	Митанковић Мара	35	-	-	-	-	удова	-	
36	Митанковић Милка	33	-	-	-	-	удова	-	
37	Тихић Анта	24	-	-	-	-	удова	-	

Прилог записнику Јоке Тривунић, ЈУСП Доња Градина, Збирка докумената, неинвентарисано

¹⁵⁸ Организовао је готово све усташке акције прогона, мучења, масовног убијања и одвођења у јасеновачке логоре српског народа дубичког краја (Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001, 331).

¹⁵⁹ Усташа из Баћина (Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001, 373).

¹⁶⁰ Усташа из Баћина (Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001, 266).

¹⁶¹ Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001, 225.

¹⁶² Dr Nikola Nikolić, *Jasenovački logor smrti*, Sarajevo, 286.

Ђуја Драгаш свједок је крвавог пира усташа:

„Године 1943, 16. XII, ја сам се налазила код своје куће у Слабињи. Истог дана ујутро рано око 5 сати дошле су усташе из Дубице у село, купили су народ по селу и гонили код цркве у цинтор и говорили су народу да ће га преслушавати. У томе цинтору код цркве било је око 150 душа, а гдје сам се и ја налазила.

Након неколико сати, усташе су покупиле све јаче људе и дали им лопате и крампове и одвели их у башчу Ђуре Драгаша. Међу људима сам познала Веселиновић Николу, Бошчанин Давида, Станић Матију, Биуковић Ђуру, Иванишевић Милу и Биуковић Матију и друге¹⁶³. Они су копали јаму, а око њих су биле усташе. Када је гроб био готов, усташе су одмах ове људе поубијале из пиштоља и побацали их у јаму. Приликом убијања тих људи Станић Матија је викао: Немојте, људи, ме убити, љубим вас све, ципеле, опанке и све што имате! Када су усташе поубијале те људе, један од усташа је викао: Дајте народ у куће, да се угрије! Дочим, они њих нису звали у куће да се угрију, него су их у кућама свлачили и изували, те су их тако голе из куће водили по двоје-троје, ако је имала мајка дјецу, она их је водила уза се, или их је носила на рукама. Међу том групом жена била је Божић Даница¹⁶⁴, која је викала: Гинем ја, нека гину и моја дјеца! Тако су је и убили. Оне људе старије, жене и дјевојке, њих су водили појединачно. Ја сам била стално у тој штали и посматрала све. Када су последње убили, узели су оруђе и затрпали.

Од свих усташа нисам познала никога осим усташу званог „Ђаћа“¹⁶⁵. Усташе су тога дана поубијале 99 особа, потрпале у ту јаму, гдје се и данас налази та гробница“¹⁶⁶.

¹⁶³ Прим. аут. – Сви наведени налазе се на попису жртава који слиједи даље у тексту.

¹⁶⁴ Прим. аут. – Наведена се налазе на попису жртава који слиједи даље у тексту.

¹⁶⁵ Милинко Симић наводи да је „усташки ђаћа у Дубици“ био усташки заставник Жаро Марко (74. *Јошишњица злочина у Слабињи 16/17. 12. 1943, Покољ српске дјеце и жена Слабиње код цркве Св. Пејке*, Вијеће српске националне мањине општине Хрватска Дубица, СПЦО костајничко-дубичке парохије, 2017); Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001, 72.

¹⁶⁶ Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001, 74-75.

„На насип су усташе извеле већ нове жртве, међу њима младу и лијепу жену Мару Сортијеновић¹⁶⁷, која је у наручју држала своју петомјесечну бебу. Господе, па зар ће и то невино створење?! – у ужасу је викнула Дуја¹⁶⁸. Дуја није успјела заклонити длановима очи, видјела је како плану млаз пламена из револвера и Мара скупа с бебом паде у гроб. Из гроба се чуо продорни плач дјетета“¹⁶⁹.

Љубица Чалић свједочи овако:

„Поменутога дана ја сам се налазила у својој кући. Истога дана рано ујутро дошле су усташе и то тројица, који су ми рекли – идеш у цинтор на зборно мјесто, држат ће се неки говор. Када су ме усташе доћерале у цинтор он је већ био пун народа, ту сам видила своје комшије и дјецу како плачу, ја сам у то вријеме успјела ући у цркву, ја сам се успела на таван цркве и ту се сакрила. Ту сам остала цијели дан. У току тога дана чула сам како усташе вичу, пуцају, коначно када су били готови са убијањем чула сам како су пјевајући отишли у правцу Дубице.

За вријеме када сам била у цркви чула сам пар пута – ајде, 'Шишо', види има ли ко на цркви. Исти је долазио три до четири пута али ме није видио, ја сам била сакривена, он је долазио, али ме није могао пронаћи.

Истога дана када сам изашла, и то пред ноћ већ у први сутон, ја сам отишла кући. Идући путем ја сам срела Јанка Павића из села Слабиња, исти ми је рекао – наш народ је побијен... На те његове речи ишли смо гледати, ја сам познала неку Бадњевића цурицу¹⁷⁰ којој је коса вирила ван испод земље, била је још врућа, кад сам то видела нисам могла више гледати“¹⁷¹.

Софија Радошевић Игњатић наводи:

„Међутим, у селу Слабињи десио се и последњи покољ још оно преосталих Срба као реванш за то што су партизани протерали у

¹⁶⁷ Мара Сортијеновић, 28 година старости и њен син Милан пописани су на споменику поред гробнице.

¹⁶⁸ Прим. аут. – Ђуја Драгаш.

¹⁶⁹ Dr Nikola Nikolić, *Jasenovački logor smrti*, Sarajevo, 287.

¹⁷⁰ Прим. аут. – Љуба Бадњевић, 15 година старости у: Đorđe Đurić, *Epitaf kraj zelene rijeke*, Kostajnica 1981, 41 и у: 74. *Јодшњица злочина у Слабињи 16/17. 12. 1943, Покољ српске дјеце и жена Слабиње код цркве Св. Пејке*, Вијеће српске националне мањине општине Хрватска Дубица, СПЦО коштајничко-дубичке парохије, 2017.

¹⁷¹ Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001, 75-76.

Слабињи настањене Херцеговце у Дубицу. На знам тачно да ли је то било концем 1943. или почетком 1944. године, тек некако у то време упале су усташе из Јасеновца и Дубице, и то насељени Херцеговци, те у Слабињи поклали 190 људи, жена и деце. У овоме покољу слабињских Срба, поред насељених усташа Херцеговаца, учествовали су и домаћи Хрвати усташе из Баћина, а међу њима се нарочито истакао Никола Фелбабић¹⁷². Пре покоља одредили су четири човека који су најпре ископали једну велику раку, а тада су у ту раку бацили најпре сву живу децу, а затим из пушака поубијали одрасле људе и жене, те их што мртве што рањене побацали у ту раку и затим површно затрпали земљом. Ја и још око десетак жена из Слабиње налазиле смо се у Живаји, али када су за то дознали усташе, који су учествовали у покољу Срба у Слабињи, запретили су нам да ћемо све бити убијене. За мене је дознао да се налазим у Живаји, иако сам се крила, један Хрват сељак из Баћина и поручио ми преко неких људи да ће ме појести магла као и оне друге жене из Слабиње које су се после покоља у Слабињи склониле у Живају. Кад сам видела да ми је живот у питању одлучила сам да првом приликом побегнем из свога родног краја. Пошто сам децу оставила и надаље код мојих родитеља у Живаји, искористила сам прву прилику и с једним транспортом Срба из села Шаша допутовала у Земун, а одавде допутовала у Србију.

Као усташе истакли су се без разлике сви Хрвати из села Баћина, који су грабежљиви за српском земљом и имањима у Слабињи, јер Слабиња има далеко бољу земљу од земље у Баћину која је неродна и брдовита, а слабињске њиве и оранице леже у долини реке Уне¹⁷³.

„...Но када су у току 1943. године на ове насељене Херцеговце почели нападати партизани и поједине од њих одводити и убијати, највећи део ових херцеговачких породица иселио се из Слабиње у неки други крај Хрватске. Тако је остало у селу Слабиње у свему 5 херцеговачких породица. Отприлике пре три месеца и ових пет херцеговачких породица у Слабињи једне ноћи нетрагом је ишчезло.

¹⁷² Фелбабић Никола, рођен у Баћину 1907. године, распоређен је у 6. сатнију 2. бојне Првог усташког обранбеног здруга, истакао се у стравичном масакру својих српских комшија у Слабињи 16. 12. 1943. године (Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001, 309).

¹⁷³ Софија Радошевић-Игњатић, *Pokolj Srba u Slabinji* у: Vladimir Dedijer, Anton Miletić, *Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Beograd 1989, 747.

Глас о томе допро је и усташама у Јасеновац. Одмах је бачена сумња да са нестанком ових херцеговачких породица имају везе и домаћи Срби у Слабињи, па су усташе из Јасеновца, Дубице и Церовљана дошли у Слабињу и ту покупили око 350 Срба из Слабиње, људи, жена и деце и колико их се још тамо налазило, те су их усташе све одвели на јавно место у близини слабињске цркве и ту на једној пољани све поклали или поубијали из пушака, а затим побацали у једну јаму коју су претходно сами Срби морали себи за гроб ископати. Ово је био акт освете усташа над Србима за нестанак споменутих пет херцеговачких породица које су се населиле у Слабињу. Међутим, није никада доказано да би слабињски Срби имали било какве везе са нестанком ових пет породица“¹⁷⁴.

Црква Свете Петке у селу Слабиња, фотографија: Тања Тулековић, 22. април 2011. године

¹⁷⁴ Pavle Zečević, *Pokolji Srba u Slabinji i Utolici* u: Vladimir Dedijer, Anton Miletić, *Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Beograd 1989, 704; У књизи Đorđe Đurić, *Epitaf kraj zelene rijeke*, Kostajnica 1981, 10 наводи се да једна јединица козарачких партизана протјерује из села досељенике.

Попис жртава крвавог усташког пира¹⁷⁵:

- Ђуро Биуковић, 56 година
- Мара Биуковић, 50 година
- Матија Биуковић, 37 година
- Милка Биуковић, 31 година
- Перо Биуковић, 4 године
- Ката Бижић, 36 година
- Ана Божић, 12 година
- Даница Божић, 43 године
- Љуба Божић, 14 година
- Светозар Божић, 8 година
- Јово Драгаш, 15 година
- Љуба Ићитовић, 18 година
- Миле Иванишевић, 74 године
- Ђуро Јакшић, 52 године
- Јован Јакшић, 18 година
- Божо Ковачевић, 78 година
- Гојко Ковачевић, 11 година
- Милка Ковачевић, 73 године
- Милка Ковачевић, 13 година
- Јулика Миланковић, 52 године
- Ката Миланковић, 45 година
- Душанка Њежић, 7 година
- Љуба Њежић, 37 година
- Милица Њежић, 64 године
- Драгиња Обреновић, 66 година
- Ана Петровић, 58 година
- Јула Петровић, 12 година
- Ђука Плављенић, 58 година

¹⁷⁵ Имена су преписана са оштећеног споменика у селу Слабиња. На споменику су била оригинално уклесана 96 имена жртава са годинама старости, међутим само су 82 имена жртава била читљива на оштећеном споменику. Ове податке прикупио је Милинко Симић из села Слабиња 2014. године, члан Вијећа српске националне мањине општине Хрватска Дубица поводом обиљежавања 70. годишњице злочина у Слабињи 16/17. 12. 1943, Покољ српске дјече и жена Слабиње код цркве Св. Петке.

- Миља Плављенић, 25 година
- Мирко Плављенић, 11 година
- Мара Поповић, 45 година
- Милка Поповић, 65 година
- Јулика Крњајић, 47 година
- Љуба Крњајић, 14 година
- Даница Лалић, 19 година
- Петар Лалић, 48 година
- Ђуја Маринковић, 35 година
- Ана Мећава, 68 година
- Марица Мећава, 39 година
- Сока Мећава, 39 година
- Нада Поповић, 10 година
- Стоја Пралица, 73 године
- Мара Сартијановић, 28 година
- Милан Сартијановић, 1 година
- Анђа Станић, 27 година
- Даница Станић, 26 година
- Кузман Станић, 6 година
- Љубан Станић, 15 година
- Мара Станић, 8 година
- Матија Станић, 47 година
- Миља Станић, 47 година
- Славка Станић, 20 година
- Гојко Шиклић, 11 година
- Стево Шиљак, 49 година
- Драгица Тодоровић, 13 година
- Лазо Тривунић, 33 године
- Тимо Тривунић, 14 година
- Никола Веселиновић, 41 година
- Сара Вукмировић, 60 година
- Даница Змијанац, 38 година
- Јага Зрињанин, 31 година
- Давид Бошчанин, 58 година
- Стево Бошчанин, 9 година
- Марија Јурић, 46 година
- Станко Јурић, 48 година
- Драгиња Јурић, 12 година
- Милка Копуновић, 13 година

- Невенка Копуновић, 4 године
- Перо Копуновић, 6 година
- ..... Копуновић, ? година
- Милан Шиклић, 13 година
- Милка Шиклић, 9 година
- Никола Шиклић, 10 година
- Даница Тимарац, 5 година
- Драгица Тимарац, 8 година
- Јово Тимарац, 12 година
- Владо Тодоровић, 8 година
- Иконија Тривунић, 8 година
- Милорад Веселиновић, 4 године
- Гојко Зрињанин, 3 године
- Љубинка Њежић, 4 године
- Милош Миланковић, 8 година.

Овај попис допунио је Милинко Симић 2017. године, према непотпуним документима, уз напомену да недостају подаци за још двије жртве¹⁷⁶:

- Љуба Бадњевић, 15 година
- Мирко Бижић, 45 година
- Славко Бижић, 5 година
- Стоја Бижић, 38 година
- Стево Бижић, 19 година
- Драга Бошчанин, 7 година
- Марија Бошчанин, 49 година
- Милка Бошчанин, 20 година
- Милка Ћукић, 22 године
- Милан Јакшић, 13 година
- Мићо Шиклић, 13 година
- Мара Тимарац, 53 године.

¹⁷⁶ 74. Јодишњица злочина у Слабињи 16/17. 12. 1943, Покољ српске дјецe и жена Слабиње код цркве Св. Пејке, Вијеће српске националне мањине општине Хрватска Дубица, СПЦО костајничко-дубичке парохије, 2017. (флајер)

Након овог крвавог пира усташа, један дио Слабињаца бјежи на ослобођена подручја Баније и Козаре. Село је поново пусто¹⁷⁷.

Како наводи Златко Перишић, чланови породице Дудуковић, супруг и супруга, које су усташе заклале децембара 1943. године у Цркви Свете Петке, а њихову дјецу одвели у логор код Велике Горице, родитељи су супруге бившег предсједника Републике Хрватске Стјепана Месића, Милке Месић.¹⁷⁸ Перишић погрешно наводи презиме, ради се о Стојану Дудунићу¹⁷⁹ који је убијен у 38. години старости.¹⁸⁰

Година 1944.

Село Слабиња углавном је празно, у њему су само усташки војници, ровови и бункери а Слабињци у концентрационим логорима Јасеновац и Стара Градишка или на присилном раду у Њемачкој, док је један дио Слабињаца у јединицама НОВЈ¹⁸¹. Трећег септембра 1944. године једна усташка јединица из Првог усташког обранбеног здруга под руководством Пастуловић Мате извршила је упад у село¹⁸² и том приликом је ухваћен и убијен Мирко Бижић, стар 48 година¹⁸³. Деветог октобра 1944. године засједу у селу поставља 2. партизански одред Баније у циљу чишћења комуникације Костајница-Дубица¹⁸⁴. Пет усташких камиона наишло је из Костајнице, развила се мања борба, те су заплијењена три камиона са оружјем и већом количином војничке опреме¹⁸⁵. Након ове акције, усташе покрећу ве-

¹⁷⁷ Đorđe Đurić, *Epitaf kraj zelene rijeke*, Kostajnica 1981, 33.

¹⁷⁸ Zlatko Perišić, *Abeceda demokracije, Općina Hrvatska Dubica mjesto zaboravljene povijesti i zaboravljenih ratnih zločina i starih i novih*, http://www.lifezagreb.com/persic_opcina.htm, приступ страници 20. 09. 2021. године

¹⁷⁹ <https://www.vecernji.hr/enciklopedija/milka-mesic-18602>, приступ страници 08. 10. 2021. године.

¹⁸⁰ Đorđe Đurić, *Epitaf kraj zelene rijeke*, Kostajnica 1981, 45; <http://www.jusp-jasenovac.hr/default.aspx?sid=7618>

¹⁸¹ Đorđe Đurić, *Epitaf kraj zelene rijeke*, Kostajnica 1981, 10.

¹⁸² Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001, 504 (Мате Пастуловић, усташа родом из Кључа).

¹⁸³ Исто, 41.

¹⁸⁴ Ljuban Đurić, *Banijski partizanski odredi 41-45*, Beograd 1988, 312.

¹⁸⁵ Исто, 313.

лике снаге из Јасеновца, Костајнице, Суње и Сика и том приликом је извршен масакр над становништвом „банијског трокута“ а села су спаљена.¹⁸⁶ Усташе су минирале Цркву Свете Петке 1944. године. Обнова је започета 1970. године, али кров никада није постављен¹⁸⁷.

Повратак у село 1945. године и потрага за несталим члановима породице

Преживјели Слабињци враћају се у село после 6. маја 1945. године на зарасла огњишта и згаришта својих домова¹⁸⁸. „Пребројавају се обитељи и укућани, распитују једни за друге и за оне којих нема, за многе се поуздано потврђује да се више никада неће вратити, јер је виђено да су погинули, заклани, умрли, а за неке се ништа не зна па остаје тињати нада да ће се ипак вратити. Мали број се касније вратио или јавио из јединица НОВ, из Њемачке или неке друге европске земље, а највише је таквих заувјек остало на бојиштима дилем Југославије, у Поткозарју и Банији и у логорима смрти - Јасеновцу, Старој Градишки, Маутхаузену...“¹⁸⁹. Родитељи почињу потрагу за својом дјецом и најчешће се обраћају Црвеном крсту и дневним листовима попут Борбе, Политике, Арене¹⁹⁰. Сталне рубрике под насловом „Тражи се!“ биле су посљедња нада родитељима да ће пронаћи своју дјецу. Сока Зрињанин из Слабиње тражила је свога сина Гојка путем огласа у листу Борба 1959. године. Потресан текст овог и десетинама хиљада сличних огласа доказ је монструозности усташке идеологије Независне Државе Хрватске. Гојко Зрињанин, рођен 1939. године, убијен је у Концентрационом логору Јасеновац 1942. године¹⁹¹.

¹⁸⁶ Исто, 314.

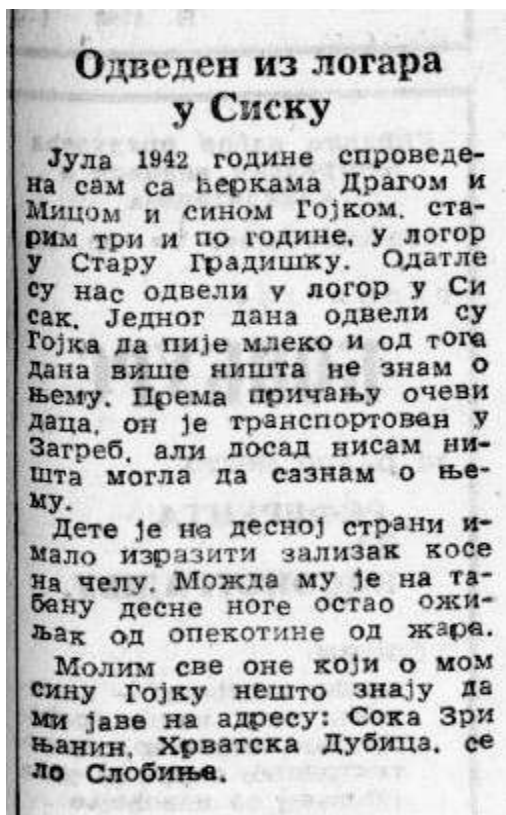
¹⁸⁷ Јован Мирковић, *Спирити Сръске православне цркве у Независној Држави Хрватској, фотомонографија*, Београд 2016, 44.

¹⁸⁸ Исто, 37.

¹⁸⁹ Исто, 11.

¹⁹⁰ Драгоје Лукић, *Bili su samo deca*, Београд 2000, Књига 1, 249.

¹⁹¹ Драгоје Лукић, *Bili su samo deca*, Београд 2000, Књига 2, 30; <http://www.jusp-jasenovac.hr/default.aspx?sid=7618>, приступ страници 08. 10. 2021. године; Ђорђе Ђурић, *Epitaf kraj zelene rijeke*, Костајница 1981, 61; Антон Милетић, *Ubijeni u Koncentracionom logoru Jasenovac 1941-1945*, Јагодина 2011, 184.

Послијератно болно трагање мајке за својим сином: оглас објављен у листу Борба 21. 12. 1959. године, Архив Србије, фонд: архивска грађа новог периода.

Из логора у Земуну није се вратио ни Глиго Бошчанин, који је имао 40 година. Према подацима његове породице, Глиго је имао три сина и сва три су убијена за вријеме Независне Државе Хрватске.¹⁹²

¹⁹² Информације о Глиги Бошчанину и фотографију доставила је његова унука.

Глиго Бошчанин, породична архива

Умјесто закључка

Бавећи се истраживањем усташког злочина геноцида у локалним оквирима, од села до села, од мјеста до мјеста, сматрам да је адекватан управо следећи навод из књиге „Протеривање Срба са огњишта 1941-1945. године“, аутора Владимира Дедијера и Антона Милетића:

„У Независној Држави Хрватској нечувени терор над српским живљем и у вези с тиме бежање српског становништва, депортације и планско исељење образује засебно поглавље криминолошке психијатрије. Заслуга је Независне Државе Хрватске да је историја добила нов појам свирепости и крволоштва. Сва историјска криминална ма-

совна убијања само су бледа слика пред незапамћеним терором у Хрватској (НДХ)¹⁹³.

Атанасије Јевтић у својој књизи „Великомученички Јасеновац“ наводи:

„Затварање Срба у масама, почевши од првих дана усташке владавине, добивало је све шире размере, особито откако се јавио њихов (српски) оружани отпор за одбрану живота. Али би било погрешно веровати да су усташе затварале српски свет ради обезбеђења мира и реда и изолирања оних који се сматрају опасним. Затварали су Србе да их воде у логоре, а тамо су их водили да их лакше побију. Убијати на терену показало се и тешко и несигурно, јер је свет бежао. Домамити људе разним порукама, онда их лишити слободе и одвести, остављајући родбини још увек наду да су они који су одведени још негде живи, а у ствари поубијати их негде у даљини без потреса, као стоку – ето паклене тактике коју је пронашао овај рат“¹⁹⁴.

А да ни данас не постоји разумијевање за статус Срба у Хрватској нити се поштују жртве усташког злочина геноцида, свједочи навод Вијећа српске националне мањине опћине Хрватска Дубица:

„Споменик на овом гробу уништен је 1995/96. Оквир гробнице је пропао. Приступ гробу је отежан. Промијенио се власник катастарске честице на којој је гроб. И ове године били смо непријатно изненађени када смо у околини гроба затекли засад поврћа. Нови власник је подигао пчелињак, те нисмо могли одржати парастос за духовске задушнице. ВСНМ је више пута скретало пажњу надлежним властима да је овакво понашање око гробнице непримјерено и да је то непоштовање пијетета према жртвама и озбиљна провокација Слабињаца. Предсједник ВСНМ у Промеморији урученој у јулу о.г. новој Опћинској начелници у Хрв. Дубици, упознао је са кршењем мањинских и људских права и навео проблем приступа гробу.

ВСНМ и СПЦО Костајничко-дубичке парохије организују парастосе на гробу да би се присјетили овог суровог страдања Слабињаца. Морамо се подсјетити на зло које неоправдано све више блиједи из нашег памћења. Мртви нису мртви док их не заборавимо.“¹⁹⁵

¹⁹³ Vladimir Dedijer, Anton Miletić, *Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Beograd 1989, 23.

¹⁹⁴ Атанасије Јевтић, *Великомученички Јасеновац*, Београд 2016, 29-30.

¹⁹⁵ 74. Јодишњица злочина у Слабињи 16/17. 12. 1943, *Покољ српске дјеце и жена Слабиње код цркве Св. Пејке*, Вијеће српске националне мањине опћине Хрватска Дубица, СПЦО костајничко-дубичке парохије, 2017. (флајер)

Село Слабиња имало је 550 жртава: 103 борца и 443 жртве усташког злочина геноцида¹⁹⁶.

Не заборавимо!

---

¹⁹⁶ Исто, 11.

Фотографија преузета из флајера: *70. годишњица злочина у Слабињи 16/17. 12. 1943, Покољ српске дјецe и жена Слабиње код цркве Св. Пејке, Вијеће српске националне мањине опћине Хрватска Дубица, 2014.*

Извори:

- [https://sr.wikipedia.org/wiki/Слабиња_\(Дубица\)](https://sr.wikipedia.org/wiki/Слабиња_(Дубица))
- <https://actacroatica.com/hr/location/slabinja/>
- <https://chdr-ns.com/wp-content/uploads/2020/10/Filip-Skiljan-Demografska-slika-naselja-1.pdf>
- https://www.sistory.si/cdn/publikacije/37001-38000/37516/zakoni_odredbe_knjiga_I_abby.pdf
- <http://www.jusp-jasenovac.hr/default.aspx?sid=7618>
- <https://www.eparhija-gornjokarlovacka.hr/%d0%b8%d1%81%d1%82%d0%be%d1%80%d0%b8%d1%98%d0%b0/>
- http://www.lifezagreb.com/persic_opcina.htm
- <https://www.vecernji.hr/enciklopedija/milka-mesic-18602>
- Архив Србије, Београд
- ЈУСП Доња Градина, Збирка докумената

Литература:

- Đorđe Đurić, *Epitaf kraj zelene rijeke*, Kostajnica 1981.
- Тања Тулековић, Дејан Мотл, *Концентрациони логор Јасеновац 1941-1945. Јодуне*, каталог изложбе, Доња Градина 2020.
- Fikreta Jelić Butić, *Ustaše i Nezavisna Država Hrvatska 1941-1945*, Zagreb 1977.
- Antun Miletić, *Koncentracioni logor Jasenovac 1941-1945*, Knjiga I, Beograd 1986.
- Antun Miletić, *Koncentracioni logor Jasenovac 1941-1945*, Knjiga III, Beograd 1987.
- Antun Miletić, *Koncentracioni logor Jasenovac*, Knjiga IV, Jagodina 2007.
- Antun Miletić, *Ubijeni u Koncentracionom logoru Jasenovac 1941-1945*, Jagodina 2011.
- Vladimir Dedijer, Anton Miletić, *Proterivanje Srba sa ognjišta 1941-1944*, Beograd 1989.
- Pero Drakulić, *Korak do smrti*, drugo dopunjeno izdanje, Zagreb 2014.
- Milutin Vujović, *Mečavina brigada*, Beograd 1970.

- Mladen Čilić, *Takozvana Nezavisna Država Hrvatska 1941*, Beograd 1973.
- Antun Miletić, *Koncentracioni logor Jasenovac 1941-1945*, Knjiga II, Beograd 1986.
- Тања Тулековић, *Књиџа из џишине. Устџашки злочин џеноџиџа у селу Међеђа 1941-1945. џогине*, друго допуњено издање, Ја година 2018.
- Filip Škiljan, *Organizirana prisilna iseljavanja Srba iz NDH*, Zagreb 2014.
- Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2001.
- Dr Nikola Nikolić, *Jasenovački logor smrti*, Sarajevo.
- Dragoje Lukić, *Bili su samo deca*, Beograd 2000.
- Adam Dupalo, *Banija i Sisak u NOP-u 1941, događaji, svjedočanstva, dokumenti*, Zagreb 2014.
- Ljuban Đurić, *Banijski partizanski odredi 41-45*, Beograd 1988.
- *Žene Bosne i Hercegovine u Narodnooslobodilačkoj borbi 1941-1945. godine, sjećanja učesnika*, Sarajevo 1977.
- Динко Давидов, *Тоџални џеноџиџ*, Београд 2013.
- Вељко Ђ. Ђурић, *Устџаше и џправославље*, Београд 1989.
- Marko Ručnov, *Separat No 1, Nomenklatura zla (uz primere ljudskog dobra i pravedništva) jasenovačkog sistema ustaških logora smrti*, Beograd 2004.
- Dušan D. Samardžija, *Bosanskodubičko područje u NOR-u 1941-1945*, Bosanska Dubica 1984.
- Устџашка зверства: зборник докумената (1941-1945), Нови Сад 2020.
- Прото Славко Вујасиновић, *Срби као џџиџе, мемоари*, Београд 1994, 39.
- Branimir Stanojević, *Alojzije Stepinac zločinac ili svetac (Dokumenti o izdaji i zločinu)*, Drugo dopunjeno izdanje, Beograd 1986.
- Др Драгослав Страњаковић, *Највећи злочинџи саџашњиџе (Паџиња и сџраџање срџскоџ народа у Независноџ Дрџави Хрваџскоџ 1941-1945)*, Горњи Милановац 1991.
- Виктор Новак, *MAGNUM CRIMEN, Други део*, Београд 2015.
- Milan Vulajić, *Jasenovac - uloga Vatikana u nacističkoj Hrvatskoj*, Beograd 2007.
- Јован Мирковић, *Сџраџање Срџске џправославне цркве у Независноџ Дрџави Хрваџскоџ, фџшомоноџраџиџа*, Београд 2016.

- Атанасије Јевтић, *Великомученички Јасеновац*, Београд 2016.
- Путни записи јеромонаха Атанасија Јевтића, *Од Косова до Јадовна*, Београд 1987.
- *Јасеновац мјесто најошљено крвљу невиних*, Споменица поводом педесете годишњице великомученичког Јасеновца и седме годишњице освећења поново изграђене цркве рођења Св. Јована Крститеља спомен-храма у Јасеновцу, Београд 1991.
- *70. годишњица злочина у Слабињи 16/17. 12. 1943, Покољ српске дјеце и жена Слабиње код цркве Св. Пејке*, Вијеће српске националне мањине општине Хрватска Дубица, 2014. (флајер)
- *74. годишњица злочина у Слабињи 16/17. 12. 1943, Покољ српске дјеце и жена Слабиње код цркве Св. Пејке*, Вијеће српске националне мањине општине Хрватска Дубица, СПЦО коштајничко-дубичке парохије, 2017. (флајер)
- Filip Škiljan, *Srpska pravoslavna crkva na Baniji u vrijeme socijalističke Jugoslavije (1945. - 1990.)*, Zbornik Drage Roksandića, Zagreb 2019.
- Rajka Bućin, *Prilog poznavanju institucija: Zakonski okvir rada velikih župa NDH*, Arhivski vjesnik, god. 44, Zagreb 2001.
- Душан Лазич, *Организација полицајско-обавештајне службе „Независне Државе Хрватске“*, Уред III - Усташка обрана, и Уред III - Одсек за лојоре, Зборник за историју бр. 10, Матица српска, Нови Сад 1974.

Tanja Tuleković

The Ustaša crimes in the village of Slabinja

The village of Slabinja is located on the left bank of the Una River, today, in the Republic of Croatia. During the period in question, it belonged to the Hrvatska Kostajnica Municipality, and within that municipality, it was a village with the highest rate of wartime mortality: 47,8% of its prewar population was murdered. Like most of the villages in the Independent State of Croatia inhabited by the Orthodox Serbs, this village was also a target

of genocide. Its church was destroyed, and the ransacked village was inhabited by Croats from Herzegovina. The remains we see to day that stand as testimonies are the structure of the temple of St. Paraskeva and the monument to the fallen combatants of the Peoples' Liberation War and the victims of the fascist terror.